

Ghid privind modificările introduse prin noul cod de procedura penală privind drepturile cetățenilor

CUPRINS

I. Scurtă introducere. Istoric Cod Procedură Penală

II. Noul Cod de Procedură Penală - prezentare comparativă

PARTEA GENERALĂ

Titlul I - Principiile și limitele aplicării legii procesuale penale

Titlul II - Acțiunea penală și acțiunea civilă în procesul penal

Titlul III - Participanții în procesul penal

Titlul IV - Probele, mijloacele de probă și procedeele probatorii

Titlul V - Măsurile preventive și alte măsuri procesuale

Titlul VI - Acte procesuale și procedurale comune

PARTEA SPECIALĂ

Urmărirea penală

Trimiterea în judecată

Procedura de cameră preliminară

Căile de atac extraordinare

Procedurile speciale în materie procesual penală

Procedura în cauzele cu infractori minori

Protecția cetățenilor în cadrul procedurii penale și protecția persoanelor vulnerabile

III. Principii orizontale

IV. Despre proiect...

I. Scurtă introducere. Istoric Cod Procedură Penală

Așa cum am arătat la Codul Penal, unificarea legislativă la nivelul dreptului penal după Unirea Principatelor române a prins și procedura penală. Codul de Procedură Penală de la 1868, denumit “Codice de procedură criminală” s-a inspirat din codul francez de instrucție criminală din 1808.

Codul de procedură penală de la 1868-1869 avea trei faze: instrucția preparatorie, judecata și executarea. Era și o curte cu jurați, care se ocupa de infracțiunile mai grave: crimele, delictele politice și de presă.

A venit rândul Codului de procedură penală de la 1936, care a simplificat formalitățile inutile și a introdus, printre altele, recunoașterea hotărârilor străine în materie penală.

Nu vom mai insista asupra istoricului Codului de Procedură Penală, întrucât acesta a avut același parcurs ca și Codul Penal.

II. Noul Cod de Procedură Penală - prezentare comparativă

Pentru a înțelege de ce a fost creat acest cod de procedură penală și care este scopul lui, trebuie să ni-l imaginăm ca pe un set de reguli, pe care toate persoanele implicate într-un proces penal trebuie să-l urmeze și să-l respecte, de la martori, la inculpați,

judecători, procurori și până la organele de poliție, sau orice alte persoane care participă la proces.

Știm că există un Cod Penal și un Cod de Procedură Penală, ele depind unul de altul, merg împreună peste tot. Astfel, în Codul Penal sunt prevăzute toate infracțiunile penale, ce presupun ele, ce condiții trebuie îndeplinite pentru a putea constatata că fapta unei persoane este sau nu infracțiune penală și tot în acest Cod Penal sunt prevăzute și pedepsele pentru fiecare infracțiune, fie ea amendă sau închisoare.

În schimb, în Codul de Procedură Penală sunt prevăzute toate regulile prin care se constată că fapta este o infracțiune, de către cine, etc. Aceste reguli de procedură nu au numai rolul de a ghida, ci și de a proteja; prin regulile sale urmărește să asigure pe tot cursul desfășurării procesului penal drepturile persoanelor implicate în proces (victima, martorii, persoana vinovată sau suspectată că ar fi vinovată), potrivit Constituției și reglementărilor Uniunii Europene.

Să ne imaginăm Codul Penal ca pe o carte în care se regăsesc toate bolile și afecțiunile de care oamenii suferă, iar Codul de Procedură Penală ca pe manualul care ne explică ce și cum trebuie să facem pentru a trata boala.

Codul de Procedură Penală este într-o continuă schimbare, de la primul Cod Penal și Cod de Procedură Penală din anul 1868 până la cel de al patrulea Cod Penal și Cod de Procedură Penală care a intrat în vigoare în anul 2014, pentru a ține pasul cu ritmul rapid al societății.

Codul de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 135/2010, cu modificările aduse de Legea 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010, a intrat în vigoare la data de 1 februarie 2014.

Prin noile modificări ale Codului de Procedură Penală s-a încercat apropierea legii române de legislația Uniunii Europene, punând mai mult accent pe drepturile și libertățile persoanelor.

Astfel, prin Noul Cod de Procedură Penală:

- s-au introdus și alte principii fundamentale: principiul dreptului la un proces echitabil, principiul separării funcțiilor judiciare, principiul ne bis in idem, dreptul la libertate și siguranță, etc.

Vechiul Cod de Procedură Penală al României din 1968 nu prevedea decât principiul aflării adevărului, al prezumției de nevinovăție, al dreptului la apărare și al respectării demnității umane.

- altă noutate a Noului Cod de Procedură Penală o reprezintă introducerea posibilității renunțării la pretențiile civile, a recunoașterii prejudiciului și a posibilității de a încheia un acord de mediere sau o tranzacție. Aceste instituții au fost introduse cu scopul de a asigura rapiditatea procesului penal prin niște variante eficiente și rapide prin care conflictul dintre persoane se poate rezolva.

Noul Cod de Procedură Penală reglementează mai clar drepturile subiecților procesuali principali, a

inculpatului, a părții civile și a părții responsabile civilmente.

- Instituția camerei preliminare este o noutate adusă prin Noul Cod de Procedură Penală. Astfel, judecătorul de cameră preliminară prin faptul că exercită un control de legalitate asupra trimiterii/netrimiterii în judecată asigură respectarea unor principii fundamentale, precum cel al legalității și al echității.
- Și instituția Judecătorului de Drepturi și Libertăți este o noutate în legislația procesuală penală, preluată din legislația franceză. Judecătorul de Drepturi și Libertăți este o instituție menită să asigure drepturile și libertățile fundamentale ale persoanelor și evitarea abuzurilor împotriva acestora, în etapa urmăririi penale.
- Confidențialitatea convorbirilor dintre avocat și inculpat/suspect este o altă noutate adusă de Noul Cod de Procedură Penală, Vechiul Cod nu proteja convorbirile.
- Vechiul Cod de Procedură Penală reglementa doar percheziția domiciliară și corporală. Noul Cod de Procedură Penală introduce noi tipuri de percheziții, precum cea informatică și asupra unui vehicul.
- Printre cele mai importante modificări introduse de Noul Cod de Procedură Penală sunt cele trei măsuri preventive și anume controlul judiciar,

controlul judiciar pe cauțiune și arestul la domiciliu, vechiul cod reglementând doar reținerea și arestarea (*se lasă puțină libertate de mișcare*).

Prin reglementarea acestor noi măsuri s-a dorit evitarea măsurilor care privează suspectul/inculpatul de libertatea sa, rămânând ca măsurile privative de libertate să fie aplicate numai dacă cele neprivative nu și ating scopul.

- Spre deosebire de Vechiul Cod de Procedură Penală care prevedea doar câteva cazuri în care participanții la proces ar putea fi sancționați, Noul Cod de Procedură Penală introduce mai multe cazuri în care participanții pot fi amendați. Scopul introducerii mai multor cazuri de sancționare a fost și acela de a sancționa abuzurile de drept atât ale organelor judiciare dar și a părților, a subiecților procesuali principali, etc.

Titlul I. Principiile și limitele aplicării legii procesuale penale

În prima parte a Codului de Procedură Penală (*astfel cum v-am obișnuit și la prezentarea celorlalte Coduri*) sunt prezentate principiile după care se desfășoară întregul proces penal și care trebuie respectate de către toate persoanele implicate.

1. Principiul legalității procesului penal - legea trebuie respectată pe tot parcursul procesului penal.

2. Principiul separării funcțiilor judiciare - acest principiu separă și delimitează cele 4 funcții judiciare: funcția de urmărire penală, funcția de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei în faza de urmărire penală, funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată, funcția de judecată.

Practic, acest principiu stabilește ce are de făcut fiecare persoană implicată în soluționarea procesului. Spre exemplu, procurorul și organele de cercetare penală (organele de poliție, spre exemplu) au funcția de urmărire penală, prin care strâng probe pentru a trimite în judecată persoana care se consideră că este vinovată. Judecătorul de cameră preliminară verifică dacă probele administrate sunt legale și dacă trimiterea în judecată a persoanei vinovate respectă legea, adică este legală.

Este necesară o astfel de separare între atribuțiile fiecăruia pentru a nu se crea conflicte și a nu se îngreuna procesul.

3. Prezumția de nevinovăție - conform acestui principiu, nimeni nu poate fi considerat vinovat pentru o faptă până nu a stabilit instanța de judecată acest lucru, până atunci, se prezumă că persoana este nevinovată. Dacă în urma interogatoriului luat de către organele judiciare (organele de poliție spre exemplu) suspectului sau inculpatului, există anumite dubii, ele se interpretează în favoarea acestuia. Așadar, până când instanța nu dă o hotărâre prin care stabilește dacă

suspectul sau inculpatul este vinovat, se va considera că este nevinovată și nu va putea fi tratată ca și când ea a săvârșit infracțiunea.

! Există o diferență între noțiunea de inculpat și cea de suspect, fiind foarte important a nu se confunda. Suspectul este persoană față de care există o bănuială rezonabilă că a săvârșit fapta pentru care s-a început urmărirea penală. Inculpatul este persoana față de care există probe administrate care pot dovedi că el a săvârșit fapta, dar asta nu înseamnă că el este cu siguranță vinovatul, instanța va stabili acest lucru. Suspectul poate deveni inculpat, dacă în urma probelor administrate se consideră că el ar fi săvârșit fapta.

4. Principiul aflării adevărului- organele judiciare au obligația să asigure aflarea adevărului pe baza probelor administrate. Organele de urmărire penală (organe de cercetare a poliției judiciare sau organele de cercetare penală speciale și procurorul) trebuie să strângă probe atât în favoarea, cât și în defavoarea suspectului sau inculpatului. Dacă organele de urmărire penală resping cu rea-credință, fără nicio justificare, probe propuse care l-ar favora pe suspect sau inculpat, ele vor fi sancționate potrivit legii.

5. Principiul ne bis in idem- Potrivit acestui principiu nicio persoană nu poate fi urmărită sau judecată pentru o infracțiune pentru care instanța a dat deja o hotărâre penală definitivă prin care a soluționat procesul (*nu poate fi judecată de două ori pentru aceeași faptă*).

6. Principiul obligativității punerii în mișcare și a exercitării acțiunii penale- Potrivit acestui principiu, procurorul este obligat să pună în mișcare acțiunea penală sau să o exercite chiar el, când există probe din care reiese faptul că s-a săvârșit o infracțiune, iar prin această acțiune penală, persoana vinovată va fi trasă la răspundere și pedepsită.

Procurorul poate să renunțe la punerea în mișcare a acțiunii dacă nu există un interes public care să ceară acest lucru.

7. Caracterul echitabil și termenul rezonabil al procesului penal. Pe tot parcursul procesului penal, organele judiciare trebuie să respecte drepturile părților implicate, nicio persoană nevinovată să nu fie pedepsită, iar persoana vinovată să-și primească pedeapsa și să fie condamnată într-un termen rezonabil, nu prea lung.

8. Dreptul la libertate și siguranță- Pe parcursul procesului penal orice persoană implicată are dreptul la libertate și siguranță. Astfel, nu se pot lua măsuri care să priveze o persoană sau să îi restricționeze libertatea, decât în situații excepționale, cu respectarea legii.

Persoana arestată are dreptul să fie informată într-un timp cât mai scurt și într-o limbă pe care o înțelege, cu privire la motivul pentru care este arestată, ea având dreptul să conteste această măsură a arestării.

Dacă o persoană a fost privată de libertate (arestată) sau i-a fost restricționată libertatea (pusă sub control judiciar), în cazul în care se constată că măsura nu a fost legală, persoana în cauză are dreptul la repararea pagubei suferite.

9. Dreptul la apărare- Părțile și subiecții procesuali principali au dreptul să fie asistați de către avocați sau să se apere singuri, în fața instanței.

Părțile din procesul penal sunt: inculpatul, partea civilă și partea responsabilă civilmente.

Partea civilă este persoana care a suferit un prejudiciu (moral sau material) prin infracțiunea comisă de către persoana vinovată, și care se constituie ca parte în proces.

Subiecții procesuali principali sunt persoana vătămată și suspectul.

Suspectul are dreptul să fie informat imediat, înainte să i se pună întrebări, despre fapta pentru care se presupune că se face vinovat, dar și ce infracțiune constituie fapta respectivă. La fel, și inculpatul are dreptul să fie informat despre fapta pentru care s-a pus în mișcare acțiunea penală și ce infracțiune din Codul Penal reprezintă.

Înainte de a fi ascultați, atât inculpatul cât și suspectul trebuie să fie informați că au dreptul să nu facă nicio declarație.

10. Respectarea demnității umane și a vieții private- Este obligatorie respectarea demnității umane a persoanei care se află în curs de urmărire penală sau de judecată. Viața privată a persoanei, domiciliul său privat și secretul corespondenței trebuie protejate pe tot parcursul procesului penal, încălcarea acestora poate fi justificată doar în mod excepțional, dacă este necesar pentru interesul superior al societății.

11. Limba oficială și dreptul la interpret- Procesul penal se desfășoară în limba română. Cetățenii

români care aparțin unor minorități au dreptul să vorbească în limba lor, în fața instanței. Persoanele care nu vorbesc sau nu înțeleg limba română vor putea vorbi în fața instanței și vor putea cunoaște dosarul cauzei, cu ajutorul unui interpret.

În principiu, cu anumite excepții, Codul de Procedură Penală este aplicabil în procesul penal acelor acte efectuate și măsuri luate de instanță de la data la care codul a intrat în vigoare și până când acesta iese din vigoare și nu mai este aplicabil deoarece se aplică o nouă reglementare.

De asemenea, Codul de Procedură Penală se aplică actelor efectuate și măsurilor dispuse pe teritoriul țării noastre, cu anumite excepții când legea penală română nu se aplică pe teritoriul nostru sau se aplică inclusiv în afara teritoriului țării noastre.

Titlul II. Acțiunea penală și acțiunea civilă în procesul penal

Acțiunea penală

Este mijlocul prin care persoana care a săvârșit o infracțiune este trasă la răspundere din punct de vedere penal.

Procurorul este cel care pune în mișcare sau exercită acțiunea penală atunci când există probe suficiente din care să rezulte presupunerea rezonabilă că o anumită persoană a săvârșit o infracțiune și că nu există

niciun obstacol care să împiedice punerea în mișcare sau exercitarea acțiunii penale.

Noul Cod de Procedură Penală introduce un text de lege prin care spune exact în ce condiții se poate pune în mișcare sau se poate exercita acțiunea penală.

Există zece situații care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale:

- a) Atunci când fapta nu există. Spre exemplu, s-a pus în mișcare o acțiune penală împotriva lui X deoarece ar exista niște dovezi că ar fi săvârșit o infracțiune de omor, dar se dovedește că el nu a săvârșit respectiva infracțiune și că nimeni altcineva nu a săvârșit-o, adică fapta nu există, nu s-a comis infracțiunea de omor despre care se vorbea.
- b) Fapta nu este prevăzută de legea penală ori nu a fost săvârșită cu vinovăția prevăzută de lege. Aici sunt două situații, prima se referă la o faptă comisă de o persoană, dar care nu există ca și infracțiune în Codul Penal. Fapta poate să nu fie sancționată de nicio altă lege sau poate să fie o contravenție, spre exemplu. A doua situație se referă la anumite fapte care dacă nu sunt comise cu o anumită formă de vinovăție nu sunt sancționate. De exemplu, infracțiunea de viol trebuie să fie comisă în mod intenționat pentru a fi pedepsită, dacă persoana comite această infracțiune fără intenție, acțiunea penală nu se mai poate pune în mișcare, iar dacă s-a pus deja, va fi oprită.
- c) Nu există probe că o persoană a săvârșit infracțiunea. Adică, să spunem ca a murit Y, toată lumea crede că

Y a fost omorât de cineva, dar nu există probe care să dovedească că ar fi fost omorât de o persoană, cel mai probabil a murit în urma unui fenomen natural, o tornadă să zicem. Într-o astfel de situație, pentru că nu există probe care să dovedească că o persoană a săvârșit infracțiunea, acțiunea penală nu se mai poate pune în mișcare, iar dacă s-a pus deja va fi oprită.

d) Există o cauză justificativă sau de neimputabilitate (*explicate pe larg la Codul Penal*)

Ca să ne amintim:

Cauzele justificative: anumite situații în care se află o persoană care săvârșește o infracțiune pot face ca respectiva persoană să nu răspundă penal pentru că a avut justificarea să acționeze într-un anumit mod.

Aceste cauze justificative sunt: legitima apărare, starea de necesitate, exercitarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații, consimțământul persoanei vătămate.

Să luăm exemplul legitimei apărări. Să ne imaginăm că Ana se plimbă liniștită prin parc în jurul orei 16 când deodată un hoț trece pe lângă ea și trage de geantă încercând să o fure, cu intenția de a-i face rău și Anei. Ana scoate pistolul de la brâu și îl împușcă pe hoț în picior.

Într-o astfel de situație, Ana nu o să răspundă penal pentru infracțiunea de loviri sau alte violențe sau altă infracțiune, pentru că ea a acționat în legitimă apărare, s-a apărat împotriva hoțului. De reținut este că, nici modul prin care te aperi împotriva unui pericol nu trebuie să fie excesiv. Adică, dacă Ana l-ar fi împușcat pe hoț în cap, iar el ar fi decedat, ar fi posibil ca Ana să

răspundă pentru infracțiunea de omor (chiar din culpă). Cu toate că ea s-a apărat, aici modalitatea în care a ales să se apere nu a fost proporțională cu atacul hoțului.

Cauzele de neimputabilitate: potrivit acestor cauze, persoana care săvârșește o faptă prevăzută de legea penală nu va fi trasă la răspundere pentru că a fost forțată să acționeze contrar legii sau nu a putut realiza ceea ce făcea pentru că nu era conștientă.

Cauzele de neimputabilitate sunt: constrângerea fizică, constrângerea morală, excesul neimputabil, minoritatea făptuitorului, iresponsabilitatea, intoxicația, eroarea, cazul fortuit.

e) Lipsește plângerea prealabilă prin care o persoană sesizează autoritățile despre săvârșirea unei infracțiuni sau lipsește autorizarea sau sesizarea organului competent.

f) Plângerea prealabilă prin care autoritatea a fost sesizată a fost retrasă. De exemplu, pentru o infracțiune comisă de către o persoană împotriva unui membru de familie. Membrul de familie care a făcut plângerea poate să o retragă.

Dacă persoana vinovată s-a împăcat cu victima sau a fost încheiat un acord de mediere, acțiunea penală nu se mai pune în mișcare, iar dacă s-a pus deja va fi oprită.

g) Există o cauză de nepedepsire. Spre exemplu, persoana care săvârșește infracțiunea împiedică producerea consecințelor sau renunță la a mai comite fapta. Pentru unele infracțiuni, la care participă mai

multe persoane, dacă una dintre ele merge la autoritățile competente și dă în vileag infracțiunea care urma să se comită sau care s-a comis deja, el nu va mai fi tras la răspundere.

- h) Există autoritate de lucru judecat. Dacă s-a pus în mișcare sau s-a exercitat o acțiune penală cu privire la o infracțiune pentru care deja există o hotărâre penală definitivă prin care persoana a fost trasă la răspundere, acțiunea penală nu se mai poate pune în mișcare, iar dacă s-a pus deja va fi oprită.
- i) A intervenit amnistia. Adică persoana a fost “iertată” pentru infracțiunea săvârșită.
- j) A intervenit prescripția. Există anumite infracțiuni care, dacă nu sunt aduse la cunoștință organelor competente într-un anumit interval de timp, la expirarea respectivului termen intervine prescripția, adică persoana nu va mai fi trasă la răspundere pentru infracțiunea comisă deoarece timpul în care trebuiau sesizate autoritățile, a expirat. Infracțiunile de omor, de război, contra umanității sunt imprescriptibile, adică autoritățile pot fi sesizate oricând, indiferent dacă trec 10 sau 20 de ani, persoanele vinovate tot vor fi trase la răspundere.

Dacă a intervenit decesul suspectului sau a inculpatului nu mai are rost să fie pusă în mișcare acțiunea penală, iar dacă a fost pusă în mișcare nu va mai fi exercitată pentru că persoana care urma să fie trasă la răspundere a decedat.

- k) A intervenit un transfer de proceduri cu un alt stat. Să spunem că un cetățean francez a omorât un cetățean român în România, dar persoana vinovată va fi trasă la răspundere în Franța, în acest caz nu se va mai pune în mișcare o acțiune penală la noi în țară, iar dacă a fost deja pusă în mișcare nu se va mai exercita, adică nu va mai continua.

Dacă a intervenit amnistia, prescripția, a fost retrasă plângerea prealabilă, există o cauză de nepedepsire sau de neimputabilitate sau dacă s-a renunțat la urmărirea penală, chiar dacă în mod normal acțiunea penală ar trebui să nu-și mai continue demersul, suspectul sau inculpatul poate cere continuarea procesului penal. Legea oferă această posibilitate suspectului sau inculpatului dacă acesta urmărește să dovedească în fața instanței că este nevinovat, că el nu a săvârșit nicio infracțiune.

Acțiunea civilă in cadrul procesului penal

Acțiunea civilă este modalitatea prin care partea vătămată sau moștenitorii acesteia (în caz de deces), cer să fie reparat prejudiciul (paguba) suferit prin săvârșirea infracțiunii de către inculpat.

Prin acțiunea penală inculpatul este tras la răspundere prin aplicarea unei pedepse, în schimb, prin acțiunea civilă inculpatul sau partea responsabilă civilmente este obligată să repare prejudiciul cauzat victimei. Se poate observa că cele două acțiuni au scopuri diferite.

Partea responsabilă civilmente este persoana care, potrivit legii civile, are obligația legală sau convențională de a repara în întregime sau în parte prejudiciul cauzat prin infracțiune și care este chemată să răspundă în proces; este parte în procesul penal.

De exemplu, minorul Z a comis o infracțiune și a cauzat un prejudiciu unei persoane. Victima exercită acțiunea civilă pentru repararea prejudiciului, însă nu Z va repara prejudiciul pentru că este minor și nu are bani. Prejudiciul va fi reparat de mama lui Z, care este partea responsabilă civilmente, având obligația legală să repare prejudiciul în numele copilului său.

Dacă partea vătămată vrea să-i fie reparat prejudiciul suferit, ea poate să facă acest lucru dacă exercită o acțiune civilă în cadrul procesului penal care îl judecă pe cel vinovat.

Dacă persoana vătămată nu poate să exercite singură acțiunea civilă pentru că are o capacitate de exercițiu restrânsă sau nu are capacitate de exercițiu deloc, reprezentantul său legal sau procurorul o va exercita în numele său.

Legea nu distinge: prejudiciul cauzat persoanei poate fi fie moral (de ex. persoana a suferit o traumă majoră, în cazul unui viol, a unei amenințări) sau material (de ex. victimei i s-au furat bunuri sau i-au fost distruse).

Odata ce persoana vătămată exercită acțiunea civilă ea devine parte civilă, aceasta este denumirea de specialitate.

Exercitarea acestei acțiuni trebuie să fie făcută până la începerea cercetării judecătorești a persoanei vinovate. Prin această exercitare a acțiunii civile, partea vătămată se constituie ca și parte civilă.

Această solicitare se face în scris sau oral, și trebuie să fie precizat care sunt pretențiile părții vătămate cu privire la repararea prejudiciului, dar și motivele și probele pe care pretențiile ei se întemeiază. Dacă persoana vătămată nu îndeplinește una dintre aceste condiții, ea nu se mai poate constitui parte civilă în procesul penal, ci trebuie să meargă în fața instanței civile pentru a-și recupera prejudiciul. Este mai dezavantajos să meargă la instanța civilă pentru că trebuie să aștepte până când se soluționează cauza penală în primă instanță pentru că “penalul ține în loc civilul”.

Acțiunea civilă, fie că este exercitată la instanța penală, fie la instanța civilă, este scutită de taxă de timbru.

Partea vătămată, care devine parte civilă după ce exercită acțiunea civilă, poate să renunțe la pretențiile sale de a-i fi reparat prejudiciul, în totalitate sau doar parțial.

Ea poate să renunțe la pretenții printr-o cerere scrisă sau oral, în fața instanței, dar numai până la terminarea dezbaterilor în apel, după această etapă nu mai poate renunța.

Inculpatul, partea vătămată și partea responsabilă civilmente pot încheia o tranzacție sau un acord de mediere prin care să se înțeleagă cu privire la prejudiciu,

iar în astfel de situații nu mai trebuie exercitată acțiunea civilă.

Inculpatul poate să recunoască faptul că a cauzat prejudiciul, dacă are și acordul părții responsabile civilmente care ar suporta repararea prejudiciului pentru el. În acest caz, instanța o să oblige la repararea prejudiciului recunoscut de inculpat. Dacă vinovatul nu a recunoscut tot prejudiciul, se pot aduce probe care să dovedească că prejudiciul este mai întins decât ce a recunoscut persoana vinovată.

În mod normal, instanța penală care soluționează procesul penal va soluționa împreună și acțiunea civilă. Dacă se constată că acțiunea civilă ar întârzia prea mult acțiunea penală, ele vor fi soluționate separat de instanța penală, mai întâi acțiunea penală apoi cea civilă.

Dacă partea vătămată sau moștenitorii ei nu au exercitat acțiunea civilă la instanța penală, prin care poate cere repararea prejudiciului, ea/ei pot să facă această acțiune la instanța civilă, dar trebuie să aștepte soluționarea cauzei penale în primă instanță.

Există și alte situații când partea vătămată sau moștenitorii ei vor putea introduce acțiunea civilă la instanța civilă:

- 1) Pot să meargă cu această acțiune la instanța civilă dacă, instanța penală a rezolvat cauza penală fără să soluționeze și acțiunea civilă care era deja făcută de partea vătămată/sucesorii ei.

- 2) Dacă procesul penal se suspendă pentru o perioadă de timp, partea vătămată/succesorii pot să meargă cu acțiunea civilă la instanța civilă. Dacă procesul penal pornește iar, acțiunea civilă o să se suspende până se rezolvă procesul penal.

Dacă persoana vătămată/succesorii au pornit acțiunea civilă la instanța civilă, dar abia ulterior a început procesul penal, partea vătămată/succesorii pot să renunțe la acțiunea civilă de la instanța civilă și să meargă la instanța penală unde se soluționează procesul penal.

În situația în care partea vătămată/succesorii au exercitat acțiunea civilă la instanța penală pentru recuperarea prejudiciului suferit de ei și ulterior s-a descoperit existența unui alt prejudiciu sau s-a născut un altul, partea vătămată/succesorii pot să exercite acțiunea civilă pentru recuperarea acestui prejudiciu la instanța civilă.

Atunci când acțiunea civilă a fost exercitată de procuror, de exemplu, în cazul persoanei fără discernământ, și din probe noi administrate se descoperă că prejudiciul nu a fost reparat integral prin hotărârea dată de instanța penală, se poate cere repararea restului rămas la instanța civilă.

Titlul III. Participanții în procesul penal

Participanții în procesul penal sunt: organele judiciare, avocatul, părțile, subiecții procesuali principali și alți subiecți procesuali.

Organele judiciare:

- a) organele de cercetare penală;
- b) procurorul;
- c) judecătorul de drepturi și libertăți;
- d) judecătorul de cameră preliminară;
- e) instanțele judecătorești;

Organele judiciare sunt acele persoane implicate în soluționarea proceselor penale. Organele de cercetare penală și procurorul strâng probe, judecătorul de drepturi și libertăți soluționează anumite cereri și plângeri, judecătorul de cameră preliminară verifică legalitatea probelor administrate și legalitatea trimiterii în judecată a unei persoane, iar instanțele judecătorești soluționează procesul, dau verdictul final.

Avocatul este cel care asistă sau reprezintă părțile sau subiecții procesuali.

Părțile din procesul penal sunt:

- a) inculpatul și partea responsabilă civilmente, împotriva căroră se exercită o acțiune judiciară (penală sau civilă);

- b) partea civilă, care exercită acțiunea civilă împotriva inculpatului și a părții responsabile civilmente.

Subiecții procesuali principali sunt:

- a) suspectul;
- b) partea vătămată;

Alți subiecți procesuali care participă la procesul penal sunt:

- a) martorul
- b) expertul
- c) interpretul
- d) agentul procedural
- e) organele speciale de constatare
- f) și orice alte persoane sau organe care sunt prevăzute de lege.

Competența organelor judiciare

I. Competența funcțională, după materie și după calitatea persoanei a instanțelor judecătorești.

Competența instanțelor este determinată în funcție de anumite criterii.

Din punct de vedere al competenței funcționale, judecătoria judecă în primă instanță sau soluționează unele cauze date în competența acesteia prin lege (de pildă, cererile de revizuire, cererile de

reabilitare judecătorească sau cererile de liberare condiționată etc.).

Competența după materie stabilește ce tipuri de infracțiuni soluționează judecătoria, tribunalul, tribunalul militar, curtea de apel, curtea militară de apel, Înalta Curte de Casație și Justiție.

Competența instanțelor după calitatea persoanelor se referă la faptul că, în funcție de calitatea persoanei pe care urmează să o judece, se stabilește și instanța competentă. De exemplu, infracțiunile săvârșite de către de politicieni (deputați, senatori, membri din România în Parlamentul European) vor fi judecate de către Înalta Curte de Casație și Justiție, infracțiunile săvârșite comise de militari până la gradul de colonel inclusiv se judecă de către Tribunalul Militar.

Competența judecătoriei

Judecătoria judecă în primă instanță infracțiunile care nu revin în competența altor instanțe, practic judecătoria ia și judecă infracțiunile pe care nu le judecă alte instanțe. În Codul de Procedură Penală sunt enumerate aproape cu exactitate ce infracțiuni judecă fiecare instanță, dar pentru judecătorie nu există o asemenea listă, tocmai pentru că ea va prelua acele infracțiuni care nu revin niciunei instanțe.

Competența tribunalului

Tribunalul judecă în primă instanță următoarele infracțiuni (mai grave) :omorul, omorul calificat, uciderea la cererea victimei, determinarea sau înlesnirea sinuciderii, sclavia, traficul de persoane, traficul de

minori, distrugerea calificată, tulburarea de posesie, tortura, luarea de mită, darea de mită, traficul de influență, cumpărarea de influență, fapte săvârșite de către membrii instanțelor de arbitraj sau în legătură cu aceștia, fapte săvârșite de către funcționari străini sau în legătură cu aceștia, divulgarea informațiilor secrete de stat, divulgarea informațiilor secrete de serviciu sau nepublice, obținerea ilegală de fonduri, deturnarea de fonduri, fapte care au produs consecințe deosebit de grave.

Competența Tribunalului militar

Tribunalul militar soluționează în primă instanță infracțiunile săvârșite de către militari până la gradul de colonel inclusiv, dar și alte cauze prevăzute de lege.

Competența Curții de apel

Curtea de apel judecă în primă instanță următoarele infracțiuni:

a) trădarea, trădarea prin transmitere de informații secrete de stat, trădarea prin ajutarea inamicului, acțiuni împotriva ordinii constituționale, acțiunile ostile contra statului, spionajul, atentatul care pune în pericol securitatea națională, atentatul contra unei colectivități, actele de diversiune, comunicarea de informații false, propaganda pentru război, compromiterea unor interese de stat, divulgarea secretului care periclitează securitatea națională, infracțiuni contra persoanelor care se bucură de protecție internațională, constituirea de structuri informative ilegale, nedenunțarea unor infracțiuni contra securității naționale, cauze de reducere a pedepsei,

sanționarea tentativei, genocidul, infracțiuni contra umanității, infracțiuni de război contra proprietății și altor drepturi, infracțiuni de război contra operațiunilor umanitare și emblemelor, utilizarea de mijloace interzise în operațiunile de luptă, sancționarea tentativei;

b) infracțiunile privind securitatea națională a României, prevăzute în legile speciale;

c) infracțiunile săvârșite de judecătorii de la judecătorii, tribunale și procurori de la parchete care funcționează pe lângă aceste instanțe;

d) infracțiunile săvârșite de avocați, notari publici, executori judecătorești, de controlorii financiari ai Curții de Conturi, de auditorii publici externi;

e) infracțiunile săvârșite de șefii cultelor religioase și de ceilalți membrii ai înaltului cler, care au cel puțin rangul de arhieru sau echivalent al acestuia;

f) infracțiuni săvârșite de magistrați-asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție, de judecători de la curțile de apel și Curtea Militară de Apel, de procurorii de la parchetele de pe lângă aceste instanțe;

g) infracțiunile săvârșite de membrii Curții de Conturi, de președintele Consiliului Legislativ, de Avocatul Poporului, de adjuncții Avocatului Poporului și de chestori;

h) unele cererile de strămutare.

Curtea de apel judecă apelurile împotriva hotărârilor penale date în primă instanță de judecătorii și tribunale.

Practic, dacă instanța (judecătoria sau tribunalul) dă o hotărâre prin care soluționează o cauză penală, iar cineva este nemulțumit de soluția dată, poate să facă apel la instanța superioară celei care a dat hotărârea, și anume, curtea de apel.

Curtea de apel soluționează și anumite conflicte de competență între instanțele din circumscripția sa, dar și alte cauze prevăzute de către lege.

Competența Curții militare de apel

Curtea militară de apel judecă în primă instanță următoarele infracțiuni săvârșite de militari:

a) trădarea, trădarea prin transmiterea de informații secrete de stat, trădarea prin ajutarea inamicului, acțiuni împotriva ordinii constituționale, acțiunile ostile contra statului, spionajul, atentatul contra unei colectivități, actele de diversiune, comunicarea de informații false, propaganda pentru război, compromiterea unor interese de stat, divulgarea secretului care periclitează securitatea națională, infracțiuni contra persoanelor care se bucură de protecție internațională, constituirea de structuri informative ilegale, nedenunțarea unor infracțiuni contra securității naționale, cauze de reducere a pedepsei, sancționarea tentativei;

b) infracțiunile privind securitatea națională a României, regăsite în legile speciale;

c) infracțiunile săvârșite de judecătorii tribunalelor militare și de procurorii militari de la parchetele militare care funcționează pe lângă aceste instanțe;

- d) infracțiunile săvârșite de generali, mareșali și amirali;
- e) unele cereri de strămutare.

Curtea militară de apel judecă apelurile împotriva hotărârilor penale date de către tribunalele militare, conflictele de competență între tribunalele militare din circumscripția curții de apel militare, contestațiile împotriva hotărârilor date de către tribunalele militare, dar și alte cauze prevăzute în lege.

Competența Înaltei Curți de Casație și Justiție

Înalta Curte de Casație și Justiție judecă următoarele:

- a) judecă infracțiunile de înaltă trădare, infracțiunile săvârșite de senatori, deputați și membri din România în Parlamentul European, de membrii Guvernului, de judecătorii Curții Constituționale, membrii Consiliului Superior al Magistraturii, de judecătorii Înaltei Curți de Casație și Justiție, de procurorii de la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție;
- b) judecă apelurile și recursurile împotriva anumitor hotărâri penale;
- c) soluționează anumite conflicte de competență ivite între instanțe, cereri de strămutare și alte cauze prevăzute prin lege.

2.Competența teritorială a instanțelor judecătorești

Atunci când se stabilește competența unei instanțe, primul pas este să se identifice ce fel de instanță este competentă, adică judecătoria, tribunalul, curtea de apel sau Înalta Curte de Casație și Justiție,

aceasta este competența materială. Dacă se stabilește că judecătoria este competentă, următorul pas este să se determine care judecătorie este competentă, judecătoria din Cluj, din Oradea, etc., aceasta este competența teritorială.

Competența după teritoriu se determină după următoarele criterii:

- a) locul unde a fost săvârșită infracțiunea;
- b) locul unde a fost prins suspectul sau inculpatul;
- c) locuința/sediul suspectului sau a inculpatului;
- d) locuința/sediul persoanei vătămate.

Locul unde a fost săvârșită infracțiunea poate fi locul unde a fost comisă infracțiunea parțial sau total, ori locul unde s-a produs rezultatul.

Infracțiunile săvârșite în afara teritoriului țării noastre se judecă de instanța în a cărei circumscripție își are locuința suspectul sau inculpatul ori sediul, dacă inculpatul este persoana juridică. Dacă inculpatul nu locuiește în România, instanța competentă teritorial va fi în municipiul București.

Reunirea (conexarea) cauzelor

Prin reunirea cauzelor instanța unește mai multe cauze și le soluționează împreună, astfel este mult mai simplu, mai eficient și mai rapid.

Instanța poate reuni cauzele în următoarele situații:

a) dacă s-au săvârșit două sau mai multe infracțiuni de către aceeași persoană, pentru că toate infracțiunile au un singur autor, nu are sens ca instanța să le judece separat, va dura prea mult dacă nu le reunește.

b) s-a săvârșit o infracțiune de către două sau mai multe persoane împreună.

c) există o legătură strânsă între infracțiunile comise, care justifică reunirea cauzelor și facilitează buna desfășurare a justiției.

Reunirea cauzelor se poate face din oficiu de către instanță, adică din proprie inițiativă, dar și procurorul, părțile sau partea vătămată pot cere instanței reunirea mai multor cauze.

La fel cum poate reuni cauzele, instanța le poate și disjunge, adică despărți. Disjungerea se poate face la inițiativa instanței, sau poate fi cerută de procuror sau de părți.

Declinarea de competență

Când instanța primește o cauză penală și constată că nu este competentă să o soluționeze, își declină competența instanței competente, adică trimite dosarul cauzei către aceasta.

Conflictul de competență

Un conflict de competență poate interveni în două situații. Când două sau mai multe instanțe se recunosc competente să soluționeze cauza penală, adică toate consideră că sunt competente, dar numai una trebuie să

soluționeze cauza. A doua situație: atunci când două sau mai multe instanțe nu se recunosc competente, își declină între ele competența, instanța X trimite dosarul cauzei către instanța Y ca să soluționeze ea cauza, dar instanța Y trimite dosarul instanței Z și tot așa. În ambele situații nu se poate ajunge la un acord, cine să soluționeze cauza penală.

Instanța superioară instanțelor în conflict va interveni și va stabili care instanță este competentă să soluționeze cauza; până atunci cauza se suspendă.

Instanța superioară poate constata că nici una dintre instanțele care sunt în conflict nu este competentă, ci o alta este; în acest caz, cauza se trimite respectivei instanțe.

Competența judecătorului de drepturi și libertăți și a judecătorului de cameră preliminară

Judecătorul de drepturi și libertăți

În etapa urmăririi penale, judecătorul de drepturi și libertăți soluționează cererile formulate, propunerile, plângerile, contestațiile și alte sesizări care se referă la:

- a) măsurile preventive
- b) măsurile asigurătorii
- c) măsurile de siguranță cu caracter provizoriu
- d) unele acte ale procurorului
- e) încuviințarea perchezițiilor, a folosirii metodelor și tehnicilor speciale de supraveghere sau cercetare ori a altor procedee probatorii

f) procedura audierii anticipate.

Judecătorul de cameră preliminară

- a) verifică dacă trimiterea în judecată a unei persoane de către procuror este legală
- b) verifică dacă sunt legale probele administrate și actele procesuale efectuate de organele de urmărire penală
- c) soluționează plângerile formulate împotriva soluției date de către instanță prin care a dispus urmărirea (deci nu se mai începe strângerea de probe cu privire la infracțiune și la identitatea persoanelor vinovate) sau netrimiterea în judecată.

Organele de urmărire penală

În principal, aceste organe de urmărire penală se ocupă cu strângerea probelor care dovedesc faptul că o infracțiune s-a săvârșit și care este persoana vinovată.

Organele de urmărire penală sunt :

- a) procurorul;
- b) organele de cercetare penală ale poliției judiciare;
- c) organele de cercetare penală speciale.

Atribuțiile procurorului:

- a) supraveghează efectuarea urmăririi penale de către organele de cercetare penală sau o efectuează chiar el;
- b) exercită acțiunea penală pentru ca persoana vinovată să fie trasă la răspundere;

- c) exercită acțiunea civilă, în unele cazuri.
- d) încheie acordul de recunoaștere a vinovăției când persoana vinovată își recunoaște vina.

Procurorul va efectua personal urmărirea penală când:

- a) este vorba de infracțiuni care sunt de competența Înaltei Curți de Casație și Justiție.
- b) infracțiunea săvârșită este : omorul, omorul calificat, uciderea la cererea victimei, determinarea sau înlesnirea sinuciderii, ultrajul, compromiterea intereselor justiției, ultrajul judiciar, cercetarea abuzivă, supunerea la rele tratamente, tortura, represiunea nedreaptă, luarea de mită, darea de mită, traficul de influență, cumpărarea de influență, fapte săvârșite de către membrii instanțelor de arbitraj sau în legătură cu aceștia, fapte săvârșite de către funcționari străini sau în legătură cu aceștia.
- c) infracțiunile săvârșite cu intenție depășită, având ca urmare moartea. Ce înseamnă intenția depășită? De exemplu, Marius îl lovește pe Dan cu o bâtă în cap, cu intenția de a-l lăsa inconștient, însă, în urma loviturii, Dan moare. Deci, Marius a avut intenția de a-l răni fizic pe Dan, a vrut să-l lase inconștient, nu să-l omoare, intenția lui a fost depășită de un rezultat mult mai grav.
- d) infracțiunile pentru care urmărirea penală a fost efectuată de Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (DIICOT) sau de către Direcția Națională Anticorupție.

Atribuțiile organelor de cercetare penală:

Există două tipuri de organe de cercetare penală: organele de cercetare penală speciale care efectuează majoritatea actelor de urmărire penală, și organele de cercetare penală ale poliției judiciare care efectuează doar actele care nu sunt date în competența procurorului sau a organelor de cercetare penală speciale.

Organele de cercetare penală strâng probe și efectuează acte de urmărire penală, sub supravegherea și conducerea procurorului.

Incompatibilitatea

Incompatibilitatea se referă la situațiile în care judecătorul, procurorul, organele de cercetare penală, magistratul-asistent sau grefierul nu pot participa la o cauză penală deoarece există anumite legături care ar putea pune în pericol aflarea adevărului și imparțialitatea organelor judiciare.

Judecătorul este incompatibil și nu poate participa la proces dacă:

- a) a fost avocatul/reprezentantul unei părți ori al unui alt subiect procesual principal, în cauza actuală sau într-o altă cauză.
- b) este rudă sau afin până la gradul IV cu una dintre părți, cu un subiect procesual principal sau cu avocatul/reprezentantul acestor persoane.

- c) a fost expert sau a avut calitatea de martor în cauza în care ar fi trebuit să fie judecător dar nu poate pentru că este incompatibil.
- d) este tutorele sau curatorul unei părți sau al unui subiect procesual principal.
- e) dacă a participat ca procuror și a efectuat acte de urmărire penală în cauza penală.
- f) există o bănuială întemeiată cum că judecătorul nu ar fi imparțial, adică neutru, iar asta l-ar determina să nu rezolve cauza bine. Judecătorul trebuie să fie imparțial, iar atunci când judecă fiecare cauză trebuie să fie obiectiv, să nu se lase afectat de factori subiectivi.

Unele cauze se soluționează de mai mulți judecători care participă la soluționarea cauzei. Legea spune că din același complet nu pot face parte judecătorii care sunt soți, rude sau afini între ei până la gradul IV inclusiv.

Procurorul și organul de cercetare penală este incompatibil dacă:

- a) a fost avocatul/reprezentantul unei părți ori al unui alt subiect procesual principal, în cauza actuală sau într-o altă cauză.
- b) este rudă sau afin până la gradul IV cu una dintre părți, cu un subiect procesual principal sau cu avocatul/reprezentantul acestor persoane.
- c) a fost expert sau a avut calitatea de martor în cauza în care ar fi trebuit să fie judecător dar nu poate pentru că este incompatibil.

- d) este tutorele sau curatorul unei părți sau al unui subiect procesual principal.
- e) există o bănuială întemeiată cum că procurorul/organul de cercetare penală nu ar fi imparțial, adică neutru, iar asta l-ar determina să acționeze contrar principiilor legii procesuale penale.

Magistratul-asistent/grefierul este incompatibil și nu poate participa la proces dacă:

- a) a fost avocatul/reprezentantul unei părți ori al unui alt subiect procesual principal, în cauza actuală sau într-o altă cauză.
- b) este rudă sau afin până la gradul IV cu una dintre părți, cu un subiect procesual principal sau cu avocatul/reprezentantul acestor persoane.
- c) a fost expert sau a avut calitatea de martor în cauza în care ar fi trebuit să fie judecător dar nu poate pentru că este incompatibil.
- d) este tutorele sau curatorul unei părți sau al unui subiect procesual principal.
- e) dacă a participat ca procuror și a efectuat acte de urmărire penală în cauza penală.
- f) există o bănuială întemeiată cum că magistratul-asistent/grefierul nu ar fi imparțial, adică neutru, iar asta l-ar determina să nu fie obiectiv și să acționeze contrar principiilor legii procesuale penale.

Există două mijloace prin care persoana incompatibilă poate să fie înlăturată de la participarea la procesul penal.

Prima dată i se oferă persoanei incompatibile să declare ea însăși că nu poate participa pentru că se află într-una din situațiile de mai sus, și va declara că se abține.

Dacă ea nu se abține, anumite persoane vor putea formula o cerere de recuzare prin care vor solicita instanței recuzarea persoanei pe motiv că este incompatibilă.

Abținerea

Când oricare dintre persoanele enumerate mai sus este incompatibilă și nu poate participa la soluționarea procesului, trebuie să declare de îndată că se abține de a participa la procesul penal și trebuie să indice cazul de incompatibilitate în care se află și împrejurările de fapt care stau la baza motivului abținerii sale.

Recuzarea

Dacă persoana incompatibilă nu a declarat că se abține de a participa la procesul penal, atunci oricare dintre părți, subiecții procesuali principali sau procurorul, pot să facă o cerere de recuzare prin care arată că persoana respectivă este incompatibilă să soluționeze procesul.

Această cerere se poate face în scris sau oral, în fața instanței, cu indicarea cazului de incompatibilitate și a împrejurărilor de fapt pe care se bazează motivul.

Pe lângă importanța aflării adevărului, a tragerii la răspundere a persoanelor vinovate, în procesul penal este la fel de important ca drepturilor tuturor persoanelor implicate să fie respectate și garantate de către sistemul judiciar.

În continuare vom vedea care sunt drepturile suspectului, ale persoanei vătămate, ale inculpatului, ale părții civile, ale părții responsabile civilmente și ale avocatului.

Subiecții procesuali și drepturile acestora

Subiecții procesuali principali sunt:

1) **Suspectul**- persoana față de care există o bănuială rezonabilă, în urma probelor deja existente, cum că ar fi săvârșit o faptă prevăzută de legea penală. Deci, nu există certitudinea că persoana respectivă este vinovată pentru fapta respectivă, există doar o bănuială rezonabilă, o suspiciune, de aceea se și numește suspect.

În principiu, drepturile suspectului sunt la fel cu cele ale inculpatului, și anume:

- a) are dreptul să nu dea nicio declarație în fața organelor judiciare, dar dacă alege să dea, cele spuse de către el pot fi folosite ca probe împotriva sa;
- b) are dreptul să știe pentru ce faptă este cercetat penal și care este încadrarea juridică, adică cărei infracțiuni din codul penal îi corespunde fapta săvârșită;
- c) are dreptul să consulte dosarul cauzei;

- d) are dreptul să-și aleagă un avocat, dar dacă nu își alege unul pentru că nu își permite sau din orice alt motiv, va primi unul din oficiu atunci când este obligatoriu să fie asistat;
- e) are dreptul să propună probe, să ridice excepții și să pună concluzii;
- f) are dreptul să formuleze cereri care țin de soluționarea laturii penale și civile a procesului;
- g) are dreptul să beneficieze gratuit de un interpret dacă nu înțelege sau nu cunoaște prea bine limba română;
- h) are dreptul să apeleze la un mediator când este permis de lege. Cu ajutorul mediatorului, suspectul poate ajunge la o înțelegere cu partea vătămată, fără să mai ajungă în fața instanței;
- i) dreptul de a fi informat despre drepturile sale.

2) **Persoana vătămată**- persoana căreia i s-a cauzat o vătămare morală, materială sau fizică în urma faptei penale.

Drepturile persoanei vătămate sunt:

- a) să fie informată cu privire la drepturile sale;
- b) să propună administrarea de probe, să ridice excepții și să pună concluzii;
- c) să formuleze cereri cu privire la soluționarea laturii penale a cauzei;

- d) să fie informată despre stadiul urmăririi penale;
- e) să consulte dosarul cauzei;
- f) să fie ascultată dacă dorește să declare ceva;
- g) să adreseze întrebări inculpatului, martorilor și experților;
- h) să beneficieze gratuit de un interpret dacă nu vorbește sau nu înțelege prea bine limba română;
- i) să-i fie comunicat într-o limbă pe care o înțelege orice soluție de netrimitere în judecată;
- j) să fie asistată de avocat sau să fie reprezentată;
- k) să apeleze la un mediator, când este permis de lege și dorește.

Drepturile inculpatului

Inculpatul- este persoana împotriva căreia s-a pus în mișcare acțiunea penală. Spre deosebire de suspect, în cazul inculpatului convingerea că el a săvârșit infracțiunea este mult mai solidă, nu mai există doar o bănuială rezonabilă.

Drepturile inculpatului sunt:

- a) dreptul să nu dea nicio declarație în fața organelor judiciare, dar dacă alege să dea, cele spuse de către el pot fi folosite ca probe împotriva sa;
- b) dreptul să știe pentru ce faptă este cercetat penal și care este încadrarea. juridică, adică cărei infracțiuni din codul penal îi corespunde fapta săvârșită;

- c) dreptul să consulte dosarul cauzei;
- d) dreptul să-și aleagă un avocat, dar dacă nu își alege unul pentru că nu își permite sau din orice alt motiv, va primi unul din oficiu atunci când este obligatoriu să fie asistat;
- e) dreptul să propună probe, să ridice excepții și să pună concluzii;
- f) dreptul să formuleze cereri care țin de soluționarea laturii penale și civile a procesului;
- g) dreptul să beneficieze gratuit de un interpret dacă nu înțelege sau nu cunoaște prea bine limba română;
- h) dreptul să apeleze la un mediator când este permis de lege. Cu ajutorul mediatorului, suspectul poate ajunge la o înțelegere cu partea vătămată, fără să mai ajungă în fața instanței
- i) dreptul de a fi informat despre drepturile sale.

Drepturile părții civile

Partea civilă- este persoana vătămată care dorește să-i fie reparat prejudiciul suferit exercitând acțiunea penală în cadrul procesului penal, astfel devenind parte civilă.

Drepturile părții civile sunt:

- a) să fie informată cu privire la drepturile sale;
- b) să propună administrarea de probe, să ridice excepții și să pună concluzii;

- c) să formuleze cereri cu privire la soluționarea laturii penale a cauzei;
- d) să fie informată despre stadiul urmăririi penale;
- e) să consulte dosarul cauzei;
- f) să fie ascultată dacă dorește să declare ceva;
- g) să adreseze întrebări inculpatului, martorilor și experților;
- h) să beneficieze gratuit de un interpret dacă nu vorbește sau nu înțelege prea bine limba română;
- i) să-i fie comunicat într-o limbă pe care o înțelege orice soluție de netrimitere în judecată;
- j) să fie asistată de avocat sau să fie reprezentată;
- k) să apeleze la un mediator, când este permis de lege și dorește.

!Persoana vătămată este aceeași persoană cu partea civilă, care dobândește această calitate după ce exercită acțiunea civilă prin care urmărește să-i fie reparat prejudiciu cauzat.

Cronologic: cineva săvârșește o infracțiune -> o persoană suferă un prejudiciu (persoana vătămată) -> cere repararea prejudiciului -> devine parte civilă.

Drepturile părții responsabile civilmente

Partea responsabilă civilmente are obligația legală sau convențională de a repara parțial sau integral prejudiciul cauzat prin infracțiune. Ea va repara

prejudiciul singură sau împreună cu persoana vinovată.

Drepturile părții responsabile civilmente:

- a) să fie informată cu privire la drepturile sale;
- b) să propună administrarea de probe, să ridice excepții și să pună concluzii;
- c) să formuleze cereri cu privire la soluționarea laturii penale a cauzei;
- d) să fie informată despre stadiul urmăririi penale;
- e) să consulte dosarul cauzei;
- f) să fie ascultată dacă dorește să declare ceva;
- g) să adreseze întrebări inculpatului, martorilor și experților;
- h) să beneficieze gratuit de un interpret dacă nu vorbește sau nu înțelege prea bine limba română;
- i) să-i fie comunicat într-o limbă pe care o înțelege orice soluție de netrimitere în judecată;
- j) să fie asistată de avocat sau să fie reprezentată;
- k) să apeleze la un mediator, când este permis de lege și dorește.

Avocatul. Asistența juridică și reprezentarea

Legea procesuală penală spune că părțile și subiecții procesuali principali au dreptul să fie asistați sau reprezentați de către un avocat (*care nu este subiect*

procesual), în unele cazuri fiind obligatoriu să aibă un avocat.

Există niște situații în care o persoană nu poate să fie avocatul unei părți sau al unui subiect procesual principal dacă:

- I. Avocatul este rudă (până la gradul IV) sau este căsătorit cu procurorul sau judecătorul care participă la cauza penală;
- II. Avocatul este chemat ca martor în proces;
- III. Avocatul a avut calitatea de procuror sau judecător în respectiva cauză;
- IV. Avocatul are calitate de parte sau subiect procesual principal în cauza penală.

! Avocatul nu poate să reprezinte sau să asiste părțile sau subiecții procesuali principali între care există interese contrare, o parte vrea ceva, iar cealaltă vrea direct opusul.

Asistența juridică a suspectului și inculpatului

Inculpatul/suspectul are dreptul, pe tot parcursul procesului penal, să fie asistat de unul sau chiar de mai mulți avocați (*în țara noastră nu există o limită; în unele țări se prevede, de exemplu în Italia, că nu are dreptul să fie asistat decât de 2 avocați*), iar ca asistența juridică a inculpatului/suspectului să fie asigurată trebuie să fie prezent măcar unul dintre avocați. Dacă nu este prezent niciunul dintre avocații aleși se consideră că

suspectul/inculpatul nu este asistat sau reprezentat și i se numește un avocat din oficiu.

Dacă o persoană este reținută sau arestată, ea are dreptul să vorbească cu avocatul său, să ia contact cu el, iar comunicările dintre ei vor fi confidențiale, convorbirile lor nu pot fi înregistrate sau interceptate.

!Asistența juridică a suspectului sau inculpatului este obligatorie în următoarele situații:

- a) când suspectul/inculpatul are sub 18 ani, este internat într-un centru de detenție sau într-un centru educativ;
- b) când suspectul/inculpatul are sub 18 ani și este reținut sau arestat sau a fost internat ca măsură de siguranță;
- c) dacă organul judiciar consideră că suspectul/inculpatul nu se poate reprezenta singur în instanță pentru că nu ar reuși să se apere singur;
- d) în cauzele în care pedeapsa pentru infracțiunea săvârșită este detențiunea pe viață sau pedeapsa cu închisoarea mai mare de 5 ani.

Dacă suspectul/inculpatul se află într-una din situațiile de mai sus și nu și-a ales un avocat, i se va desemna un avocat din oficiu. Dacă există un avocat ales, dar acesta nu se prezintă din motive nejustificate, nu asigură un înlocuitor sau pur și simplu refuză fără motiv să se prezinte, suspectului/inculpatului i se va numi un avocat din oficiu.

Avocatul din oficiu este obligat să se prezinte când este chemat și trebuie să-i asigure suspectului/inculpatului o apărare efectivă.

În faza urmăririi penale avocatul are dreptul să asiste la orice act de urmărire penală care se efectuează. El nu poate să asiste când se utilizează metode speciale de supraveghere sau cercetare și nici când se efectuează percheziții corporale sau percheziții a vehiculelor în cazul infracțiunilor flagrante.

! Infracțiunea flagrantă este infracțiunea care se descoperă chiar când se săvârșește sau imediat după, făptuitorul este surprins “cu mâța-n sac”.

Când judecătorul de drepturi și libertăți audiază persoane, avocatul suspectului sau inculpatului are dreptul să participe la audiere și poate formula plângeri, cereri și memorii.

Avocatul suspectului/inculpatului are dreptul la o perioadă rezonabilă de timp în care să-și pregătească apărarea.

Asistența juridică a persoanei vătămate, a părții civile și a părții responsabile civilmente

În faza de urmărire penală, avocatul acestora are dreptul să asiste la efectuarea actelor de urmărire penală, are dreptul să consulte documentele din dosar, să formuleze cereri și să depună memorii.

Numirea unui avocat este obligatorie pentru aceste persoane atunci când persoana vătămată, partea civilă sau partea responsabilă civilmente nu are

capacitate de exercițiu sau are capacitate de exercițiu restrânsă. De asemenea, dacă organul judiciar consideră că persoana nu se poate apăra singură îi va numi un avocat din oficiu.

Pe întreaga durată a procesului penal, avocatul are dreptul să solicite consultarea dosarului. Acest drept nu poate fi limitat în mod abuziv!

Dreptul de a consulta dosarul permite studiul actelor din dosar, se pot nota date sau informații cuprinse în dosar, se pot face și fotocopii de pe acte.

Procurorul este cel care stabilește data și durata consultării. În cursul urmăririi penale, procurorul poate să restricționeze consultarea dosarului dacă există motive întemeiate pentru a nu fi afectată buna desfășurare a procesului penal, însă el nu poate restricționa accesul doar pentru că așa are el chef sau alte motive neîntemeiate, acest lucru este abuziv.

! Suspectul, inculpatul, celelalte părți pot să fie asistate sau reprezentate. Atunci când sunt asistate, avocatul merge cu ele în instanță, iar atunci când le reprezintă, el merge singur, în numele lor. Există cazuri în care instanța sau procurorul consideră că prezența persoanei este obligatorie, iar în acest caz ea trebuie să se prezinte alături de avocat, nu-l poate trimite doar pe el în instanță.

Titlul IV. Probele, mijloacele de probă și procedeele probatorii

Procesul penal debutează cu o plângere făcută de cineva sau organele judiciare din oficiu încep urmărirea penală cu privire la o faptă săvârșită. Însă, procesul se oprește aici și nu merge mai departe dacă nu este “alimentat” de probe. Procesul nu poate continua dacă nu există probe care să dovedească săvârșirea infracțiunii și identitatea infractorului, organele judiciare nu pot soluționa un proces doar bazându-se pe zvonuri.

În continuare vom analiza probele, mijloacele de probă și procedeele probatorii pentru că ele stau la baza oricărui proces.

Procedeele probatorii sunt mijloacele prin care se obțin mijloacele de probă.

Mijloacele de probă sunt mijloacele prin care se obține proba în sine, care dovedește un fapt.

Proba este obținută cu ajutorul unui mijloc de probă. Proba reprezintă orice element care contribuie la dovedirea existenței sau a inexistenței unei infracțiuni, care ajută identificarea autorului infracțiunii și care contribuie la aflarea adevărului.

Proba este obținută prin unul din următoarele mijloace de probă:

- a) declarațiile date de suspect sau inculpat
- b) declarațiile date de persoana vătămată

- c) declarațiile date de partea civilă sau partea responsabilă civilmente
- d) declarațiile date de martori
- e) înscrisuri, rapoarte de expertiză sau constatare, procese-verbale, fotografii, mijloace materiale de probă
- f) alte mijloace de probă care nu sunt interzise de lege.

Să luăm un exemplu, pentru a înțelege mai bine. Procedeu probator este audierea persoanelor, mijlocul de probă este declarația persoanei audiate, iar proba în sine reprezintă ceea ce declară persoana audiată în declarație.

Procedeu probator -> mijloc de probă -> probă.

În acțiunea penală procurorul trebuie să dovedească faptele, afirmațiile și susținerilor persoanelor, el are sarcina probei.

În acțiunea civilă, sarcina probei revine părții civile, pentru că ea urmărește să-i fie reparat prejudiciul, deci ea are tot interesul să dovedească existența prejudiciului și alte aspecte. Însă, dacă persoana prejudiciată nu are capacitate de exercițiu sau are capacitate de exercițiu restrânsă, procurorul care exercită acțiunea civilă în numele ei, va avea și sarcina probei.

Suspectul sau inculpatul nu sunt obligați să dovedească nimic dacă nu vor. Ei beneficiază de prezumția de nevinovăție până în momentul în care se aduc probe care să dovedească că este vinovat.

În timpul judecății, procurorul , partea vătămată sau părțile pot cere instanței să administreze anumite probe.

Cererea de administrare a unei probe poate fi respinsă pentru următoarele motive

- a) proba nu are relevanță în procesul penal
- b) au fost administrate suficiente probe
- c) proba care se cere a fi administrată nu este necesară pentru că se consideră a fi un fapt notoriu, un fapt cunoscut de toată lumea
- d) proba este imposibil de obținut
- e) cererea de administrare a probei a fost cerută de o persoană care nu avea niciun drept să formuleze o astfel de cerere. De exemplu, o persoană care nu e parte în proces și nu are nicio legătură cu procesul.
- f) administrarea probei este contrară legii.

Este interzisă obținerea probelor prin violențe, amenințări sau promisiuni de a oferi ceva în schimb. De asemena, este interzisă provocarea unei persoane să săvârșească sau să continue săvârșirea unei infracțiuni doar pentru a se putea obține o probă. Probele care au fost obținute prin torturarea unei persoane nu pot fi folosite într-un proces penal.

Organele judiciare sunt libere să aprecieze probele relevante și probele care nu sunt necesare pentru soluționarea procesului.

A. *Audierea persoanelor*

Persoanele care pot fi audiate în procesul penal sunt: suspectul, inculpatul, persoana vătămată, partea civilă, partea responsabilă civilmente, martorii și experții.

Audierea acestor persoane se va face prin interpret atunci când ele nu înțeleg, nu vorbesc sau nu se exprimă bine în limba română.

În cazul în care persoana audiată este surdă, mută sau surdo-mută, aceasta va fi ajutată de către o persoană care poate comunica prin limbajul special.

Audierea va fi întreruptă dacă persoanei i se face rău sau se simte extrem de obosită și va fi consultată de un medic.

1) *Audierea suspectului sau a inculpatului*

La prima audiere, suspectul sau inculpatul răspunde la niște întrebări cu privire la datele personale: nume, prenume, poreclă, data și locul nașterii, codul numeric personal, numele și prenumele părinților, cetățenia, starea civilă, situația militară, studiile, profesia sau ocupația, locul de muncă, domiciliu și adresa unde locuiește efectiv și adresa la care vrea să-i fie comunicate actele de procedură, dacă are antecedente penale sau dacă se desfășoară un proces penal împotriva sa, dacă dorește să fie asistat de un interpret în cazul în care nu înțelege, nu vorbește sau nu poate vorbi în limba română.

După aceste întrebări, inculpatul/suspectul este informat despre calitatea în care este informat (martor, suspect, inculpat) fapta săvârșită și încadrarea juridică a infracțiunii.

Mai departe, i se aduc la cunoștință drepturile enumerate mai sus, precum și obligațiile pe care le are, și anume, să se prezinte la organele judiciare când este chemat, iar dacă va refuza, va fi adus cu forța printr-un mandat de aducere și să informeze în scris, în 3 zile, dacă își schimbă adresa locuinței.

Inculpatul/suspectul este lăsat mai departe să spună tot ceea ce dorește în legătură cu fapta săvârșită, după care, i se pun întrebări. Înainte și în timp ce este audiat, are dreptul să se consulte cu avocatul său.

În timpul audierii, suspectul sau inculpatul are dreptul la tăcere, adică poate să nu spună nimic, dacă nu dorește.

Când inculpatul sau suspectul este audiat în faza de urmărire penală, această audiere este înregistrată audio sau audiovideo.

2) *Audierea persoanei vătămate*

La prima audiere, persoana vătămată trebuie să răspundă la niște întrebări cu privire la datele personale: nume, prenume, poreclă, data și locul nașterii, codul numeric peronal, numele și prenumele părinților, cetățenia, starea civilă, situația militară, studiile, profesia sau ocupația, locul de muncă, domiciliu și adresa unde locuiește efectiv și adresa la care vrea să-i fie

comunicate actele de procedură, dacă are antecedente penale sau dacă se desfășoară un proces penal împotriva sa, dacă dorește să fie asistat de un interpret în cazul în care nu înțelege, nu vorbește sau nu poate vorbi în limba română.

I se aduc la cunoștință drepturile și obligațiile pe care trebuie să le respecte:

- a) dreptul de a fi asistată de un avocat;
- b) dreptul de a apela la un mediator, când este permis;
- c) dreptul de a ridica excepții, propune administrarea unor probe, punerea de concluzii;
- d) dreptul să fie informată despre felul în care se desfășoară procedura, să formuleze plângere prealabilă, să se constituie parte civilă;
- e) este obligată să se prezinte în fața organelor judiciare când este chemată;
- f) este obligată să informeze organele judiciare atunci când își schimbă adresa locuinței.

Ulterior acestor demersuri, persoana vătămată poate să spună tot ceea ce dorește cu privire la fapta săvârșită, iar după i se pun întrebări. Înainte de audiere, dar și în timpul ei, persoana vătămată se poate consulta cu avocatul ei.

Audierea persoanei vătămate se înregistrează dacă se consideră necesar sau dacă persoana vătămată cere acest lucru. Înregistrarea audierii este obligatorie atunci când persoana audiată este minor.

3) *Audierea părții civile și a părții responsabile civilmente*

La prima audiere, partea civilă/partea responsabilă civilmente trebuie să răspundă la niște întrebări cu privire la datele personale: nume, prenume, poreclă, data și locul nașterii, codul numeric personal, numele și prenumele părinților, cetățenia, starea civilă, situația militară, studiile, profesia sau ocupația, locul de muncă, domiciliu și adresa unde locuiește efectiv și adresa la care vrea să-i fie comunicate actele de procedură, dacă are antecedente penale sau dacă se desfășoară un proces penal împotriva sa, dacă dorește să fie asistat de un interpret în cazul în care nu înțelege, nu vorbește sau nu poate vorbi în limba română.

Ulterior acestor demersuri, partea civilă/persoana responsabilă civilmente poate să spună tot ceea ce dorește cu privire la fapta săvârșită, iar după i se pun întrebări. Înainte de audiere, dar și în timpul ei, persoana vătămată se poate consulta cu avocatul ei.

Audierea persoanei vătămate se înregistrează dacă se consideră necesar sau dacă partea civilă/partea responsabilă civilmente cere acest lucru.

Părții civile/părții responsabile civilmente li se comunică următoarele drepturi:

- a) dreptul de a fi asistat de un avocat
- b) dreptul de a apela la un mediator, când este permis

c) dreptul de a propune probe, să ridice excepții, să pună concluzii cu privire la soluționarea laturii civile.

Dacă persoana vătămată sau partea civilă sunt considerate victime vulnerabile, adică:

- sunt copii
- sunt victime ale terorismului, transportului de persoane, violenței sexuale sau ale exploatării,
- sunt victime cu dizabilități
- sunt victime care au suferit un prejudiciu foarte mare în urma săvârșirii infracțiunii.

Persoanele considerate victime vulnerabile vor beneficia de anumite măsuri de protecție. De exemplu, locuința acestora va fi păzită, persoanele vor fi însoțite oriunde se deplasează, identitatea lor va fi protejată.

4) Audierea martorilor

Martorul este orice persoană care deține informații cu privire la fapta săvârșită, care ar putea contribui la aflarea adevărului.

Persoana care vine în calitate de martor are următoarele obligații pe care trebuie să le respecte:

- a) să se prezinte în fața organelor judiciare la data și locul unde este citată în calitate de martor;
- b) să depună jurământ sau declarație solemnă în fața instanței;

c) să spună adevărul.

Nu poate avea calitate de martor: inculpatul, partea civilă, partea responsabilă civilmente, suspectul și persoana vătămată.

Anumite persoane au dreptul să refuze să vină în fața organelor judiciare ca martor:

a) persoanele care sunt căsătorite cu suspectul/inculpatul, ascendenții/descendenții în linie directă cu suspectul/inculpatul, frații și surorile suspectului/inculpatului

b) persoanele care au fost căsătorite cu suspectul/inculpatul.

Cu toate acestea, dacă ele doresc să vină în calitate de martor pot să facă acest lucru.

La prima audiere, martorul trebuie să răspundă la niște întrebări cu privire la datele personale: nume, prenume, poreclă, data și locul nașterii, codul numeric personal, numele și prenumele părinților, cetățenia, starea civilă, situația militară, studiile, profesia sau ocupația, locul de muncă, domiciliu și adresa unde locuiește efectiv și adresa la care vrea să-i fie comunicate actele de procedură, dacă are antecedente penale sau dacă se desfășoară un proces penal împotriva sa, dacă dorește să fie asistat de un interpret în cazul în care nu înțelege, nu vorbește sau nu poate vorbi în limba română.

Martorul este întrebat dacă este căsătorit sau este membru de familie cu una dintre părțile din procesul penal și dacă se află într-o relație de prietenie sau

dușmănie cu vreuna dintre aceste persoane, și dacă infracțiunea săvârșită i-a cauzat vreun prejudiciu.

Ulterior, martorul este informat despre drepturile și obligațiile pe care trebuie să le respecte:

- a) are dreptul să beneficieze de măsuri de protecție și să-i fie restituite cheltuielile făcute cu ocazia deplasării în fața organelor judiciare;
- b) obligația să se prezinte în fața organelor judiciare atunci când este chemată;
- c) obligația să informeze, în 5 zile, dacă și-a schimbat adresa la care este citat;
- d) obligația de a da declarații nemincinoase.

În continuare, martorul este chemat să depună jurământul, și va avea de ales dacă depune jurământ religios sau declarație solemnă.

Dacă alege să depună jurământ religios, textul este: “Jur că voi spune adevărul și nu voi ascunde nimic din ceea ce știu. Așa să-mi ajute Dumnezeu!”

Dacă optează pentru declarația solemnă, trebuie să rostească următorul text: “Mă oblig că voi spune adevărul și nu voi ascunde nimic din ceea ce știu.”

Fiecare martor va fi audiat separat, nu vor fi audiați mai mulți martori împreună.

După ce martorul depune jurământul sau declarația solemnă, martorul spune tot ceea ce știe cu privire la faptă, iar apoi i se pun întrebări.

Audierea martorului care are până la vârsta de 14 ani se face cu prezența unui părinte, tutore sau reprezentant legal, acesta nu va fi nevoit să depună jurământ, dar va fi atenționat că trebuie să spună adevărul.

!Martorul poate să devină inculpat pe parcursul procesului!

Protecția martorilor

I. Martorii amenințați. Dacă există o bănuială întemeiată că martorul sau un membru de familie ar putea fi pus în pericol dacă ar declara ceea ce știe, organele judiciare vor lua măsurile necesare pentru a-l proteja pe martor și/sau membrii săi de familie.

Măsurile de protecție care se pot lua sunt următoarele:

- a) protejarea locuinței martorului;
- b) protejarea martorului sau a membrilor de familie;
- c) audierea martorului prin mijloace audiovideo, astfel încât să nu fie necesar să se prezinte fizic la audiere;
- d) acordarea unui nume fals prin care martorul să semneze declarația/să depună mărturia;
- e) interzicerea accesului publicului la ședința de judecată atunci când se audiază martorul.

II. Martorul protejat este martorul care a suferit o traumă în urma săvârșirii infracțiunii sau a comportamentului suspectului/inculpatului sau martorul

minor. Pentru aceste persoane, procurorul sau instanța, poate acorda statutul de martor protejat.

Măsurile de protecție care se pot lua sunt următoarele:

a) protejarea martorului sau a membrilor de familie;

b) audierea martorului prin mijloace audiovideo, astfel încât să nu fie necesar să se prezinte fizic la audiere;

c) interzicerea accesului publicului la ședința de judecată atunci când se audiază martorul;

d) acordarea unui nume fals prin care martorul să semneze declarația/să depună mărturia.

Confruntarea este o metodă folosită atunci când declarațiile persoanelor audiate se contrazic, iar prin această metodă persoanele sunt puse față în față pentru a fi clarificate toate contrazicerile.

Cu acordul organelor judiciare, persoanele confruntate pot să-și pună întrebări reciproc.

B. Metode speciale de supraveghere și cercetare

Metodele speciale de supraveghere tehnică sunt:

a) interceptarea comunicațiilor ori a oricărui tip de comunicare la distanță= înregistrarea, accesarea sau strângerea comunicărilor făcute prin telefon, sistem informatic sau alt mijloc de comunicare.

b) accesul la un sistem informatic= accesul la o bază de date pentru a identifica probe.

c) supravegherea video, audio sau prin fotografie= fotografierea persoanelor, monitorizarea sau înregistrarea convorbirilor, altor acțiuni ale unei persoane.

d) localizarea sau urmărirea prin mijloace tehnice= aflarea locației unei persoane.

Metodele speciale de cercetare tehnică sunt:

a) obținerea datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane= accesul la tranzacțiile financiare și alte operațiuni ale unei persoane, prin intermediul unei instituții de credit sau altă instituție financiară.

b) reținerea, predarea sau percheziționarea trimiterilor poștale= reținerea, predarea sau verificarea trimiterilor poștale sau a obiectelor trimise prin alte mijloace(de exemplu, prin curierat).

c) utilizarea investigatorilor sub acoperire și a colaboratorilor= o persoană ia o identitate falsă, pretinzând că este altcineva cu scopul de a culege informații cu privire la săvârșirea unei infracțiuni.

d) participarea autorizată la anumite activități= efectuarea unor activități ilegale doar cu autorizația organului judiciar competent, cu scopul de a obține mijloace de probă.

e) livrarea supravegheată= monitorizarea bunurilor care intră și ies de pe teritoriul țării, cu privire la care există bănuiala că ar fi ilegale.

f) obținerea datelor de trafic și de localizare prelucrate de către furnizorii de rețele publice de comunicații electronice ori furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului.

C. Percheziția

Percheziția este o activitate exercitată de organele judiciare care presupune căutarea și ridicarea obiectelor, înscrisurilor sau altor dovezi care pot contribui la aflarea adevărului și la soluționarea procesului penal.

Percheziția este de mai multe feluri: domiciliară, corporală, informatică sau a unui vehicul.

Percheziția domiciliară

Acest tip de percheziție se efectuează asupra domiciliului sau asupra bunurilor aflate în domiciliul unei persoane suspectată că a săvârșit o infracțiune sau că ar deține niște obiecte/înscrisuri care au legătură cu infracțiunea. Percheziția domiciliară este făcută cu scopul de a descoperi probe care ar contribui la aflarea adevărului și soluționarea procesului.

Dacă se consideră necesară percheziția domiciliară procurorul face o cerere și o depune la instanță, care va decide dacă admite sau nu cererea. Dacă cererea este admisă, un mandat de percheziție va

fi comunicat procurorului, iar el, organul de cercetare penală sau lucrătorii operativi vor efectua percheziția.

Percheziția domiciliară se poate efectua doar în intervalul orelor 06:00-20:00. În cazul infracțiunilor flagrante sau atunci când percheziția se face într-un spațiu deschis publicului, nu se mai ține cont de intervalul orar.

Înainte de a începe percheziția, organele competente sunt obligate să se legitimeze și să predea o copie de pe mandatul de percheziție persoanei la care urmează să fie efectuată percheziția.

Percheziția poate fi începută imediat, fără a mai prezenta o copie a mandatului și fără a cere persoanei predarea de bunăvoie a bunurilor sau a persoanei, în cazul în care persoana deținută este în mare pericol sau există pericolul ca probele aflate în casă să fie distruse înainte de a fi găsite de autorități.

De asemenea, organele competente vor cere persoanei care urmează să fie percheziționate să predea bunurile sau persoanele (dacă este cazul) căutate, iar dacă aceasta refuză se va efectua percheziția domiciliară.

Tot înainte de începerea efectivă a percheziției, organele competente trebuie să informeze persoana că are dreptul să fie asistată de un avocat la efectuarea percheziției. Dacă persoana solicită să fie asistată de avocat, percheziția se va amâna până când vine avocatul.

Dacă percheziția domiciliară se face la locuința unei persoane care este arestată sau reținută ea va fi

adusă la locuință pentru a se efectua percheziția în prezența sa.

Odată ce organele au început percheziționarea domiciliului vor putea lua doar obiectele sau înscrisurile care au legătură cu fapta săvârșită. Deci, *dacă vine procurorul în casa mea și o percheziționează, nu poate să-mi ia storcătorul de fructe doar pentru că vrea și el să aibă unul acasă să-și facă dimineața un suc*. Se vor lua strict obiectele care ar putea fi folosite drept probe.

Însă, dacă procurorul găsește la mine în casă obiecte deținute de mine ilegal sau care ar putea fi folosite la săvârșirea unei infracțiuni, acestea vor fi luate.

Percheziția corporală

Percheziția corporală se va face asupra corpului, îmbrăcămintei și obiectelor pe care le are la el suspectul în momentul percheziției.

Pentru efectuarea percheziției trebuie să existe o bănuială rezonabilă că se vor găsi urme ale infracțiunii în urma percheziționării.

Percheziția se face efectua de o persoană de același sex cu persoana percheziționată.

Înainte de a face percheziția, persoana va fi rugată să predea de bunăvoie bunurile căutate, iar dacă aceasta le predă percheziția nu va mai fi necesară.

Percheziția unui vehicul

Percheziția unui vehicul se face atunci când există bănuiala rezonabilă că efectuarea ei va ajuta la găsirea unor obiecte care ar putea contribui la aflarea adevărului.

Vehiculul se percheziționează atât interior cât și exterior.

Percheziția informatică

Acest tip de percheziție presupune accesul la un sistem informatic sau suport de stocare a datelor informatice din care se strâng informații.

Acest tip de percheziție nu se va efectua de procuror sau organe de cercetare penală, ci de un specialist care să asigure că datele informatice extrase nu sunt afectate. Procurorul sau organul de cercetare penală îl va asista pe specialist în timpul efectuării percheziției.

D. Expertiza și constatarea

Expertiza se face când este necesară și opinia de specialitate a unui expert pentru clarificarea anumitor împrejurări.

Constatarea se face de către un specialist și este folosită atunci când există pericolul ca un mijloc de probă să dispară sau se cere clarificarea urgentă a unor situații.

Felurile expertizei:

- 1) Expertiza medico-legală psihiatrică
- 2) Autopsia medico-legală
- 3) Autopsia medico-legală a fătului sau a noul-născutului
- 4) Expertiza toxicologică
- 5) Examinarea medico-legală a persoanei
- 6) Examinarea fizică
- 7) Expertiza genetică judiciară
- 8) Exhumarea

Expertiza medico-legală psihiatrică

Această expertiză se poate face doar dacă persoana care trebuie examinată își dă acordul în scris, în prezența unui avocat ales sau dat din oficiu.

Expertiza analizează discernământul unei persoane și depistează existența tulburărilor psihopatologice a persoanei. Specialistul va determina dacă există sau nu o tulburare psihică.

Expertiza medico-legală se efectuează în următoarele situații:

- a) pentru minorii care au între 14 și 16 ani și au săvârșit o infracțiune;
- b) pentru mama care și-a ucis sau vătămat noul-născut sau fătul (copilul care încă nu s-a născut);

c) pentru suspectul sau inculpatul care a săvârșit o infracțiune față de care există bănuiala că discernământul său este afectat.

Autopsia medico-legală

Autopsia medico-legală se face în următoarele cazuri:

a) când se suspectează că moartea victimei a fost violentă;

b) când nu se cunoaște cauza morții;

c) există o bănuiala rezonabilă că decesul a fost cauzat în urma săvârșirii unei infracțiuni.

Autopsia medico-legală a fetusului sau a nou-născutului

Autopsia fetusului sau a nou-născutului se face pentru a se stabili felul și cauza morții, dar și stabilirea filiației când este cazul.

Expertiza toxicologică

Expertiza toxicologică se efectuează când se suspectează că o persoană (victima, suspectul, inculpatul, etc) ar fi fost intoxicată cu o substanță.

Expertiza analizează felul substanței toxice, cantitatea, felul în care a fost administrată persoanei și ce efecte poate să producă asupra ei.

Examinarea medico-legală a persoanei

Persoana este examinată pentru a se stabili dacă pe corpul ei se pot identifica urme sau consecințe în urma săvârșirii unei infracțiuni.

X a fost lovit de repetate ori cu pumnul în stomac de către Y. X va trebui să meargă la un medic legist pentru a-l examina și a constata urmele lăuate asupra corpului său, iar în urma examinării va primi un certificat medico-legal de care se va putea folosi dacă vrea să meargă la poliție să facă plângere împotriva lui Y.

Examinarea fizică

Examinarea fizică constă în examinarea internă și externă a corpului persoanei, dar și prelevarea de probe biologice (recoltare mostre de sânge, spermă- în cazul violului- sau de salivă).

Pentru efectuarea acestei examinări este necesar consințământul persoanei, în scris.

Spre deosebire de examinarea fizică care descoperă și ridică urme, examinarea medico-legală doar constată prezența urmelor și a consecințelor infracțiunii.

Expertiza genetică judiciară

Prin expertiza genetică judiciară se urmărește stabilirea profilului ADN.

Exhumarea

Exhumarea reprezintă dezgroparea cadavrului pentru a se putea efectua o autopsie medico-legală prin care să se stabilească felul și cauza morții, identitatea cadavrului sau orice alte elemente importante pentru soluționarea procesului penal.

E. Cercetarea locului faptei

Cercetarea la fața locului presupune deplasarea la locul faptei pentru a se stabili și clarifica în mod direct anumite împrejurări considerate importante pentru stabilirea adevărului.

Uneori nu sunt suficiente probele aduse și autoritățile competente consideră că este necesar să meargă la locul faptei pentru a se lămuri.

F. Reconstituirea

Reconstituirea presupune refacerea modului și a condițiilor în care s-a comis fapta pe baza probelor administrate și a declarațiilor martorilor, părților și a subiecților procesuali principali.

E ca și atunci când un regizor de teatru redă pe scenă o piesă scrisă de un numit scriitor și încearcă să redea cât mai fidel evenimentele din piesa scrisă.

G. Fotografarea și luarea amprentelor suspectului, inculpatului sau ale altor persoane

Se pot lua amprente și se pot face fotografiile suspectului/inculpatului sau altor persoane față de care există bănuiala că au legătură cu o faptă săvârșită sau se suspectează că ar fi fost prezente la locul săvârșirii faptei.

Luarea de amprente și fotografierea se pot face și dacă suspectul/inculpatul sau alte persoane nu și-au dat consințământul. Fotografiile pot fi făcute publice dacă este necesară stabilirea identității persoanei fotografiate sau dacă publicarea fotografiei ar ajuta la buna desfășurare a procesului.

H. Mijloace materiale de probă

Obiectele care conțin urme a faptei săvârșite sau pot contribui la aflarea adevărului sunt mijloace materiale de probă.

Corpurile delictelor folosite la săvârșirea unei infracțiuni (un cuțit cu care victima a fost atacată) sau obiectele care sunt produsul infracțiunii (de exemplu, bani falsificați) sunt mijloace materiale de probă.

Înscrisurile pot fi mijloace de probă dacă pot contribui la aflarea adevărului.

Titlul V. Măsurile preventive și alte măsuri procesuale

Măsurile preventive se iau atunci când există o suspiciune rezonabilă bazată pe probe cum că o persoană a săvârșit o infracțiune, iar luarea măsurilor preventive este necesară pentru buna desfășurare a procesului penal. Aceste măsuri au scopul de a-l împiedica pe suspect sau inculpat să fugă sau să comită o altă infracțiune.

Măsurile preventive sunt:

- a) reținerea;
- b) controlul judiciar;
- c) controlul judiciar pe cauțiune;
- d) arestul la domiciliu;
- e) arestarea preventivă.

Față de suspecții și inculpații minori, în cursul procesului penal se pot lua aceleași măsuri preventive ca în cazul majorilor.

Reținerea și arestarea preventivă pot fi dispuse față de un minor numai în mod excepțional și numai dacă efectele privării de libertate nu sunt disproporționate față de scopul urmărit prin luarea măsurii.

La stabilirea duratei pentru care se ia măsura arestării preventive se are în vedere vârsta inculpatului la data luării măsurii.

1. Reținerea

Suspectul sau inculpatul poate să fie reținut pentru cel mult 24 de ore. Persoana reținută va fi informată imediat de infracțiunea de care este suspectat și motivele pentru care este reținut.

Suspectul sau inculpatul are dreptul să-și informeze avocatul despre faptul că este reținut, iar acesta trebuie să se prezinte la sediul organului judiciar unde este reținut în cel mult 2 ore.

Dacă suspectul sau inculpatul este adus în fața organului de cercetare penală sau a procurorului pentru a fi audiat, înainte de audiere el este informat că are dreptul să fie asistat de un avocat ales sau numit din oficiu. În timpul audierii, suspectul/inculpatul nu este obligat să facă nicio declarație, dar trebuie să răspună la întrebările referitoare la datele personale.

Persoana reținută este informată cu privire la drepturile pe care le are, durata maximă pentru care poate fi reținut și i se va aduce la cunoștință că poate să facă plângere împotriva reținerii.

Imediat după ce este reținut, suspectul sau inculpatul are dreptul să informeze un membru de familie sau o altă persoană despre faptul că este reținut și locul unde se află. l

Împotriva ordonanței organului de urmărire penală prin care s-a dispus *reținerea*, inculpatul poate face plângere, înainte de expirarea celor 24 de ore de reținere.

Dacă măsura preventivă a reținerii este luată de către organul de cercetare penală, plângerea se soluționează de procurorul care supraveghează urmărirea penală, iar dacă măsura reținerii este luată de către procuror, plângerea împotriva ordonanței de reținere se soluționează de către prim procuror sau de către procurorul ierarhic superior.

2. Controlul judiciar

Controlul judiciar este o măsură care poate fi luată față de inculpat, nu și față de suspect. Pe perioada în care această măsură este dispusă, inculpatul va avea niște obligații pe care trebuie să le respecte și va fi supravegheat de organele competente care se asigură că obligațiile sunt respectate.

Suspectul nu va fi privat de libertate, nu va sta în arest, dar va fi supravegheat de către organele judiciare; este o măsură preventivă mai blândă față de arest.

Dacă inculpatul nu respectă obligațiile impuse, măsura controlului judiciar poate fi înlocuită cu o măsură mult mai severă, cum ar fi arestul la domiciliu sau arestarea preventivă.

Pentru ca această măsură să fie luată trebuie respectate niște demersuri.

Mai întâi, procurorul îl cheamă pe inculpat pentru a-l informa despre infracțiunea de care este suspectat și motivele pentru care se va lua măsura controlului judiciar față de acesta.

Tot înainte de luarea măsurii, inculpatul este audiat în prezența avocatului său.

Controlul judiciar este o măsură care se ia pe o perioadă determinată de timp, inculpatul nu poate să

stea sub control judiciar toată viața sau o perioadă foarte îndelungată.

De aceea, legea stabilește care este termenul pentru care măsura se poate dispune:

- în faza urmăririi penale controlul judiciar se poate lua doar pentru o perioadă de cel mult 60 de zile și se poate prelungi dar tot cu cel mult 60 de zile.

Perioada totală cu tot cu prelungirea măsurii nu poate depăși 1 an, respectiv 2 ani, în funcție de pedeapsa prevăzută pentru infracțiunea săvârșită de inculpat. Deci, legiuitorul nu permite prelungirea controlului judiciar la infinit, deoarece ar fi abuziv.

- în cursul judecării durata controlului nu poate depăși un termen rezonabil adică sa nu fie exagerat de lung, dar în niciun caz nu poate depăși 5 ani de la data când inculpatul a fost trimis în judecată.

Inculpatului i se vor impune niște obligații pe care trebuie să le respecte și anume:

a) să se prezinte atunci când este chemat de către organul de urmărire penală în fața judecătorului.

b) să informeze imediat organele judiciare dacă își schimbă adresa locuinței.

c) să se prezinte la organul de poliția care îl supraveghează atunci când trebuie să meargă conform programului impus prin luarea măsurii sau oricând este chemat.

Aceste obligații se impun de fiecare dată când un inculpat este sub control judiciar, legea penală impune aceste obligații.

Organul judiciar poate să impună și alte obligații dacă consideră că este necesar, dar legea nu obligă, lasă la aprecierea organului.

Obligațiile suplimentare care pot fi luate sunt:

a) să nu depășească o anumită limită teritorială.
De exemplu, inculpatul să nu aibă voie să plece din țară.

b) să nu se deplaseze în anumite locuri în care organul judiciar i-a interzis să meargă.

c) să poarte în permanență un sistem electronic de supraveghere.

d) să nu meargă în casa familiei sale, să nu se apropie de persoana vătămată, de martori sau de alte persoane față de care organul judiciar i-a interzis să se apropie, cred ca e nou introdusă.

e) să nu exercite profesia, meseria prin intermediul căreia a săvârșit infracțiunea. De exemplu, Marcel este medic de profesie, dar a săvârșit o infracțiune în calitate de medic, iar acum îi este interzis să profeseze ca medic pentru că ar reprezenta un pericol pentru societate.

f) să informeze periodic organele judiciare despre mijloacele sale de existență.

g) dacă este cazul, să urmeze un tratament medical sau altă măsură de control. De exemplu, Liviu, un alcoolic notoriu, a săvârșit o infracțiune de omor în timp ce era sub influența alcoolului. Organele judiciare îi pot impune lui Liviu să urmeze un tratament pentru dezintoxicare, dacă apreciază că este necesar.

h) să nu participe la adunări publice.

i) să nu conducă vehicule anume stabilite de organul judiciar.

j) să nu dețină, să nu folosească și să nu poarte arme.

k) să nu emită cecuri.

3. Controlul judiciar pe cauțiune

Pentru a se lua această măsură trebuie să existe suspiciunea rezonabilă că inculpatul a săvârșit o infracțiune și inculpatul a fugit sau s-a ascuns pentru a nu fi urmărit penal sau judecat, inculpatul încearcă să convingă o altă persoană să ia parte la săvârșirea infracțiunii, încearcă să convingă o persoană să distrugă probele, exercită presiuni asupra persoanei vătămate sau există suspiciunea rezonabilă că inculpatul a săvârșit o infracțiune de o gravitate ridicată, cum ar fi, infracțiunea de trafic de droguri, infracțiunea prin care s-a cauzat moartea unei persoane, acte de terorism, spălarea banilor sau orice altă infracțiune care pune în pericol viața și siguranța persoanelor.

Controlul judiciar pe cauțiune este asemănător cu controlul judiciar, pe care l-am prezentat mai sus. Ambele sunt măsuri care nu-l privează pe inculpat de libertatea sa, însă controlul judiciar pe cauțiune se ia de obicei ca o alternativă mai blândă în locul arestului.

Inculpatul trebuie să depună o cauțiune (o sumă de bani) la organul judiciar sau poate inclusiv să constituie o garanție mobilă/imobiliară. Valoarea minimă a cauțiunii trebuie să fie de cel puțin 1.000 de lei.

Prin faptul că inculpatul depune această cauțiune instanța o vede ca pe o garanție că inculpatul se va prezenta la procesul penal și nu va fugi.

Dacă inculpatul nu-și respectă obligațiile care i-au fost impuse, măsura controlului judiciar pe cauțiune se va înlocui cu o măsură privative de libertate (arestul la domiciliu sau arestul preventiv), iar suma depusă nu-i va fi restituită.

Dacă totul decurge în regulă, inculpatul se prezintă la proces și își respectă obligațiile, cauțiunea îi va fi restituită, dacă nu se vor plăti cu acei bani despăgubiri pentru prejudiciile cauzate prin infracțiune, cheltuielile de judecată sau amenzile.

Inculpatul poate face plângere și împotriva ordonanței procurorului prin care s-a dispus măsura preventivă a *controlului judiciar și a controlului judiciar pe cauțiune*. Plângerea trebuie formulată în 48 de ore de la zile de la comunicare și va fi soluționată de către judecătorul de drepturi și libertăți de la instanța căreia i-ar reveni competența de judecare în fond a cauzei. Participarea procurorului la soluționarea plângerii este obligatorie. Judecarea plângerii se face în camera de consiliu, cu citarea inculpatului. Inculpatul va fi obligatoriu asistat de către apărător.

Dacă judecătorul de drepturi și libertăți consideră că măsura preventivă este nelegală sau nejustificată va dispune revocarea ei. Asupra plângerii formulate judecătorul se pronunță prin încheiere motivată. Împotriva încheierilor prin care judecătorul de drepturi și libertăți

dispune în cursul urmăririi penale, asupra unei măsuri preventive, inculpatul și procurorul pot face contestație, în termen de 48 de ore de la pronunțare pentru cei prezenți sau de la comunicare pentru cei lipsă. Contestația se va înregistra la același judecător de drepturi și libertăți care a pronunțat încheierea și se va înainta spre soluționare cu dosarul cauzei, judecătorului de drepturi și libertăți de la instanța ierarhic superioară.

Atunci când asupra măsurii preventive se pronunță judecătorul de drepturi și libertăți de la Înalta Curte de Casație și Justiție, contestația se va soluționa de un complet compus din judecători de drepturi și libertăți de la Înalta Curte de Casație și Justiție. Soluționarea contestației se face în prezența inculpatului, exceptând cazurile în care acesta lipsește nejustificat, este dispărut, se sustrage ori nu poate fi adus din pricina stării de sănătate, forței majore sau unei stări de necesitate.

Contestația declarată împotriva încheierii prin care s-a dispus luarea sau prelungirea măsurii preventive sau prin care s-a constatat încetarea de drept a acestei măsuri nu este suspensivă de executare, adică măsura se aplică în continuare. Participarea procurorului la soluționarea contestației este obligatorie. Asistența juridică pentru inculpat este obligatorie.

4. Arestul la domiciliu

Arestul la domiciliu este o măsură parțial privativă de libertate; inculpatul stă în arest în locuința sa.

Pentru a se lua această măsură trebuie să existe suspiciunea rezonabilă că inculpatul a săvârșit o infracțiune și inculpatul a fugit sau s-a ascuns pentru a

nu fi urmărit penal sau judecat, inculpatul încearcă să convingă o altă persoană să ia parte la săvârșirea infracțiunii, încearcă să convingă o persoană să distrugă probele, exercită presiuni asupra persoanei vătămate sau există suspiciunea rezonabilă că inculpatul a săvârșit o infracțiune de o gravitate ridicată, cum ar fi, infracțiunea de trafic de droguri, infracțiunea prin care s-a cauzat moartea unei persoane, acte de terorism, spălarea banilor sau orice altă infracțiune care pune în pericol viața și siguranța persoanelor.

Această măsură nu se poate lua față de inculpatul care a săvârșit o infracțiune asupra unui membru de familie și dacă inculpatul a fost condamnat pentru infracțiunea de evadare. Membrii familiei care locuiesc în locuință cu inculpatul ar fi puși în pericol dacă acesta ar fi pus sub arest la domiciliu.

Inculpatului i se aduce la cunoștință că are dreptul la asistență medicală de urgență, are dreptul să conteste măsura și să ceară revocarea sau înlocuirea ei cu o altă măsură preventivă.

Inculpatul nu va avea voie să părăsească locuința fără acordul organului judiciar. Îi poate fi permis să părăsească locuința pentru a merge la servicii, la cursuri de învățământ sau pregătire profesională sau în alte situații dacă este necesar.

În cazul unei urgențe inculpatul poate părăsi locuința fără să anunțe organul judiciar, dar strict cât este necesar și va trebui să informeze cât de repede posibil faptul că a ieșit din locuință.

Pe perioada arestului la domiciliu, inculpatul are următoarele obligații:

a) să se prezinte în fața organelor judiciare oricând este chemată

b) să nu ia legătura cu persoana vătămată sau familia acesteia, cu alte persoane care au luat parte la săvârșirea infracțiunii, cu martorii, experții.

Dacă inculpatul își încalcă obligațiile, măsura arestului la domiciliu va fi înlocuită cu măsura arestării preventive.

În cursul urmăririi penale, arestul la domiciliu se poate lua pentru o perioadă de 30 de zile și se poate prelungi tot cu 30 de zile, durata totală nu va putea depăși 180 de zile.

În cursul judecății durata arestului la domiciliu va fi de cel mult 30 de zile, durata totală nu va putea depăși jumătate din maximul special prevăzut pentru infracțiunea săvârșită de inculpat.

Spre exemplu, Doru a săvârșit infracțiunea de falsificare de monede. Această infracțiune se pedepsește cu închisoarea de la 3 ani (minimul special) la 10 ani (maximul special) și interzicerea exercitării unor drepturi. Dacă față de Doru se va lua măsura arestului la domiciliu, durata măsurii nu va putea fi mai mare de jumătate din maximul special, în cazul nostru, nu va putea fi mai mare de 5 ani.

5. Arestarea preventivă

Arestarea preventivă este cea mai restrictivă măsură preventivă din cele 5 măsuri prezentate.

Spre deosebire de arestul la domiciliu care presupune că inculpatul stă în arest acasă, inculpatul arestat preventiv va sta într-un loc anume destinat.

Pentru a se lua această măsură trebuie să existe suspiciunea rezonabilă că inculpatul a săvârșit o infracțiune și inculpatul a fugit sau s-a ascuns pentru a nu fi urmărit penal sau judecat, inculpatul încearcă să convingă o altă persoană să ia parte la săvârșirea infracțiunii, încearcă să convingă o persoană să distrugă probele, exercită presiuni asupra persoanei vătămate sau există suspiciunea rezonabilă că inculpatul a săvârșit o infracțiune de o gravitate ridicată, cum ar fi, infracțiunea de trafic de droguri, infracțiunea prin care s-a cauzat moartea unei persoane, acte de terorism, spălarea banilor sau orice altă infracțiune care pune în pericol viața și siguranța persoanelor.

Inculpatului i se aduce la cunoștință că are dreptul la asistență medicală de urgență, are dreptul să conteste măsura și să ceară revocarea sau înlocuirea ei cu o altă măsură preventivă.

Organele judiciare vor informa un membru de familie sau o altă persoană despre faptul că inculpatul a fost arestat preventiv. Odată ajuns la locul unde va fi deținut, inculpatul are dreptul să încunoștințeze un membru al familiei sau o altă persoană despre locul unde este deținut.

Judecătorul va emite un mandat de arestare preventivă pe care îl va da organelor de poliție pentru a-l pune în executare, iar un exemplar va fi predat și inculpatului.

Organul de poliție poate să intre în locuința inculpatului fără acordul acestuia pentru a-l lua să-l ducă la locul de deținere.

În cursul urmăririi penale, arestul la domiciliu se poate lua pentru o perioadă de 30 de zile și se poate prelungi tot cu 30 de zile, durata totală nu va putea depăși 180 de zile.

În cursul judecății durata arestului la domiciliu va fi de cel mult 30 de zile, durata totală nu va putea depăși jumătate din maximul special prevăzut pentru infracțiunea săvârșită de inculpat.

Acelasi exemplu: *Doru a săvârșit infracțiunea de falsificare de monede. Această infracțiune se pedepsește cu închisoarea de la 3 ani(minimul special) la 10 ani(maximul special) și interzicerea exercitării unor drepturi. Dacă față de domnul Doru se va lua măsura arestului la domiciliu, durata măsurii nu va putea fi mai mare de jumătate din maximul special, în cazul nostru, nu va putea fi mai mare de 5 ani.*

Măsurile preventive pot înceta de drept sau pot fi revocate.

Încetarea de drept a măsurilor preventive, în următoarele cazuri:

- a) s-a împlinit termenul pentru care măsura a fost dispusă;
- b) procurorul a dispus soluția netrimiterii în judecată sau instanța a dat o hotărâre de achitare, de încetare a procesului penal, de renunțare la aplicarea pedepsei sau s-a dat o pedeapsă cu amendă, nu închisoare;

- c) s-a dat o hotărâre definitivă prin care inculpatul a fost condamnat, măsura va înceta de drept când hotărârea rămâne definitivă
- d) alte cazuri prevăzute de lege.

Arestul la domiciliu și arestarea preventivă încetează de drept și în alte două situații:

- a) când s-a dat o hotărâre de condamnare cu suspendarea a executării pedepsei sub supraveghere sau s-a dat o pedeapsă cu închisoarea cel mult egală cu durara măsurii preventive dispuse.
- b) dacă în apel durata măsurii preventive este egală cu durata pedepsei pe care inculpatul trebuie s-o execute.

Revocarea măsurilor preventive

Măsura preventivă se revocă din oficiu sau la cerere în cazul în care au încetat motivele pentru care măsura a fost luată sau se descoperă că măsura a fost luată nelegal.

Înlocuirea măsurii preventive cu o altă măsură preventivă

Măsura preventivă dispusă poate fi înlocuită, din oficiu sau la cerere, cu o măsură mai ușoară sau una mai grea.

Trebuie precizat că și față de inculpatul/suspectul minor se pot lua aceste măsuri preventive. Totuși, reținerea și arestarea preventivă pot fi luate față de minor doar dacă această măsură nu va avea efecte asupra dezvoltării sale.

În cazul luării unei măsuri preventive, organele judiciare vor ține cont de vârsta minorului când stabilesc durata măsurii.

Aplicarea provizorie a măsurilor de siguranță cu caracter medical

Obligarea provizorie la tratament medical

În cazul în care starea inculpatul sau suspectul reprezintă un pericol pentru societate, organele judiciare îl pot obliga să urmeze un tratament medical în cazul în care acesta suferă de o boală sau în urma unei intoxicații cronice cauzate de alcool sau alte substanțe. Suspectul/ inculpatul trebuie să urmeze tratamentul până se însănătoșește sau se observă îmbunătățiri.

Înainte de tratament, se va face o expertiză medico-legală care să confirme necesitatea tratării suspectului/inculpatului.

Judecătorul îl va audia pe suspect/inculpat, înainte să-l oblige la tratament, în prezența avocatului său, iar dacă dorește poate fi însoțit și de un medic de specialitate care să-i ofere o părere.

Dacă judecătorul consideră că este necesară urmarea unui tratament, admite propunerea făcută de către procuror.

Suspectul/inculpatul poate să facă contestație în termen de 5 zile de la pronunțarea încheierii prin care s-a admis propunerea de obligare la tratament.

Dacă suspectul/inculpatul își încalcă obligațiile și nu urmează tratamentul medical impus, judecătorul dispune ca acesta să fie internat medical provizoriu pentru a se asigura efectuarea tratamentului.

Internarea medicală provizorie

Judecătorul poate dispune internarea medicală provizorie a suspectului/inculpatului atunci când este bolnav mintal sau consumă în mod excesiv substanțe psihoactive, iar starea lui prezintă un pericol pentru societate.

Suspectul/inculpatul va fi internat chiar împotriva voinței lui, până când se va însănătoși sau se vor observa îmbunătățiri cu privire la starea sa de sănătate.

La propunerea cu privire la luarea acestei măsuri se vor atașa și acte medicale sau o expertiză medico-legală psihiatrică.

Pentru soluționarea propunerii formulată de procuror, judecătorul va dispune ca suspectul/inculpatul să fie adus în fața instanței pentru a-l audia în prezența avocatului său ales sau numit din oficiu.

Suspectul/inculpatul poate să facă contestație în termen de 5 zile de la pronunțarea încheierii prin care s-a admis propunerea de obligare la tratament.

Măsurile asigurătorii

Organele judiciare pot lua măsuri asigurătorii pentru a preveni distrugerea, ascunderea sau înstrăinarea bunurilor care pot fi folosite pentru a garanta plata amenzii, a cheltuielilor judiciare sau a reparării prejudicilor cauzate prin săvârșirea infracțiuni.

Măsurile asigurătorii constau în punerea unui sechestrul asupra bunurilor pentru a le indisponibiliza, ele fiind blocate, nu vor putea fi vândute, distruse sau ascunse.

Măsurile asigurătorii vizează bunurile suspectului/inculpatului ori a altor persoane la care acestea se află.

Inculpatul sau orice altă persoană interesată pot face contestație împotriva măsurii asigurătorii în termen de 3 zile de la data la care ordonanța a fost comunicată sau de la data la care s-a adus la îndeplinire măsura.

Sechestrul este o măsură asigurătorie care blochează efectuarea oricărei operațiuni cu privire la bunurile mobile și imobile existente în proprietatea suspectului/inculpatului sau ale altor persoane.

Poprirea este tot o măsură asigurătorie care blochează sumele de bani pe care suspectul/inculpatul sau partea responsabilă civilmente urmează să le primească de la cineva. Când suspectul/inculpatul sau persoana respnsabilă civilmente primește suma de bani respectivă o va depuna la organul judiciar.

Titlul VI. Acte procesuale și procedurale comune

1. Citarea, comunicarea actelor procedurale și mandatul de aducere

Citarea

Citarea presupune chemarea persoanelor în fața organelor judiciare, fie în fața organului de urmărire penală sau a instanței de judecată.

Citațiile și toate actele de procedură se fac de către agenții procedurali, poliția locală sau serviciul poștal/curierat.

Citarea se face de obicei în scris, printr-o scrisoare, dar se poate și prin poșta electronică sau orice alt mijloc de mesagerie electronică.

Persoanele vor primi citația la adresa locuinței, iar atunci când aceasta nu se cunoaște, la locul de muncă. Persoanele pot cere să primească citațiile la altă adresă decât la domiciliul acestora.

Citația poate să fie înmănată persoanei oriunde este găsită, și va trebui să semneze o dovadă în sensul primirii citației. Dacă persoana refuză să primească citația, pe ușă casei se va afișa o înștiințare.

Dacă agentul responsabil cu livrarea citației merge la persoana citată acasă, dar nu o găsește, poate înmâna citația soțului, unei rude sau alte persoane care locuiește

acolo. Citația nu se poate înmâna unei persoane care are sub vârsta de 14 ani sau unei persoane care nu are discernământ.

Persoana care a fost citată, nu s-a prezentat în fața instanței poate fi adusă pe baza unui mandat de aducere, dacă prezența sau ascultarea ei este necesară.

Persoana citată poate fi adusă direct cu mandat, fără a se face mai întâi citarea dacă acest lucru este în interesul soluționării procesului.

Termenele

Drepturile procesuale trebuie exercitate în termenele prevăzute de lege, dacă titularul drepturilor le exercită depășind termenul este decăzut, iar actul făcut va fi anulat.

Ce sunt drepturile procesuale? Dreptul părților sunt dreptul de a formula cereri, să ceară administrarea probelor, să exercite căile de atac împotriva hotărârilor penale, etc.

Termenele se calculează pe ore, zile, luni sau ani.

Când termenele se calculează pe ore sau pe zile nu se va lua în calcul ora/ziua de la care termenul începe să curgă și nici ora/ziua în care termenul expiră.

Termenele care se calculează pe luni sau ani expiră la sfârșitul zilei a ultimei luni sau la sfârșitul zilei și a lunii a ultimului an.

În cazul în care ultima zi a unui termen este o zi nelucrătoare termenul va expira la sfârșitul primei zile lucrătoare.

Când actele sunt depuse în termen, dar expeditorul indică din neștiință sau din greșeală ca destinatar un organ judiciar necompetent , se va considera că actul a fost depus în termen cu toate că va ajunge la organul competent după ce termenul a expirat.

Cheltuielile judiciare

Cheltuielile judiciare reprezintă sumele pătite pentru întocmirea actelor de procedură, administrarea de probe, păstrarea mijloacelor de probă, onorariile avocaților și orice alte cheltuieli făcute pe parcursul procesului penal.

Acest cheltuieli se acoperă de către stat sau părți.

Martorul, expertul și interpretul chemați de către organele de urmărire penală sau de către instanță au dreptul să le fie restituite cheltuielile făcute cu transportul, întreținerea sau locuința pentru a veni atunci când sunt chemate.

De exemplu, Mircea este chemat din Județul Bistrița-Năsăud la Cluj, în calitate de martor. Sumele de bani pe care el la va plăti cu transportul, mâncarea și rezervarea unei camere de hotel (dacă este cazul) îi vor fi restituite.

Martorul, expertul, interpretul care lipsesc de la serviciu pentru a se prezenta în fața organelor judiciare

au dreptul să primească veniturile aferente zilei de muncă în care lipsesc.

În cazul în care față de suspect/inculpat se dispune renunțarea la urmărirea penală, condamnare, amânarea aplicării pedepsei sau renunțare la aplicarea pedepsei, suspectul/inculpatul va plăti cheltuielile judiciare avansate de stat. Aceștia nu vor plăti avocatul din oficiu și interpretii pentru că sunt cheltuieli suportate de stat.

Inculpatul este obligat să suporte cheltuielile judiciare și atunci când trebuie să repare prejudiciul cauzat prin săvârșirea infracțiunii.

Și persoana vătămată poate fi obligată să plătească cheltuielile judiciare avansate de stat când inculpatul a fost achitat, iar instanța reține persoanei vătămate o cuplă procesuală. Tot persoana vătămată va plăti cheltuielile dacă s-a dispus încetarea procesului penal, iar persoana vătămată și-a retras plângerea prealabilă sau dacă a introdus-o prea târziu.

Partea civilă plătește cheltuielile avansate de stat dacă îi sunt respinse pretențiile civile și instanța îi reține o culpă procesuală, iar inculpatul a fost achitat.

Achitarea inculpatului se dispune atunci când: presupusa faptă nu există, fapta nu este prevăzută de legea penală, fapta nu a fost săvârșită de inculpat, faptei îi lipsește un element important pentru a fi infracțiune(forma de vinovăție), sau există o cauză de neimputabilitate sau o cauză justificativă.

Persoana vătămată și inculpatul vor suporta împreună cheltuielile judiciare dacă aceștia s-au împăcat și au renunțat să se mai judece.

Dacă inculpatul a fost condamnat, s-a renunțat la urmărirea penală sau la aplicarea pedepsei sau s-a amânat aplicarea pedepsei, inculpatul va plăti cheltuielile judiciare făcute de persoana vătămată și partea civilă a cărei acțiuni a fost admisă.

2. Sanctiunile procedurale.

Cele mai uzuale sancțiuni procedurale sunt *inexistența*, *decăderea*, *inadmisibilitatea* și *nulitatea*.

Inexistența ca sancțiune procedurală constă în aceea că actul îndeplinit fără respectarea condițiilor necesare de naștere este socotit că nu există. De exemplu, rechizitoriul emis și semnat de către un grefier.

Decăderea presupune pierderea unui drept procesual care nu a fost exercitat în termenul prevăzut de lege. Spre exemplu, neexercitarea dreptului de a declara apel în termen de 10 zile de la comunicarea dispozitivului sentinței penale, atrage decăderea din acest drept, după expirarea termenului.

Inadmisibilitatea este sancțiunea procedurală care intervine în situația exercitării de către subiecții procesuali, în cadrul procesului penal, a unor drepturi pe

care nu le au sau care au fost deja epuizate prin alte mijloace procesuale sau procedurale. De exemplu, tatăl inculpatului declară apel împotriva hotărârii de condamnare a fiului său, însă apelul său va fi respins ca inadmisibil deoarece legea nu prevede această posibilitate pentru tatăl inculpatului, ci numai pentru soțul/soția acestuia.

Nulitățile

Nulitatea lipsește de efecte actele făcute cu încălcarea legii.

Există două tipuri de nulități, absolute și relative, fiecare având particularitățile ei.

Nulitatea absolută

Acest tip de nulitate lipsește de efecte actele care nu respectă anumite condiții limitativ prevăzute de lege.

De exemplu, în unele situații, în timpul procesului penal, participarea procurorului sau a suspectului/inculpatului este obligatorie, iar dacă acest lucru nu este respectat, actele întocmite vor fi lovite de nulitate.

Nulitatea absolută se constată din oficiu sau la cererea oricărei persoane interesate.

Nulitatea relativă

Nulitatea relativă va lipsi de efecte actele care nu respectă dispozițiile legale și produc o vătămare părților

sau altor subiecți procesuali principali, vătămare care nu poate fi înlăturată decât dacă actul este desființat.

Deci pentru ca un act să fie lovit de nulitatea relativă trebuie să fie încălcată o dispoziție a legii și să se producă o vătămare în dauna unei persoane.

Nulitatea relativă poate fi invocată de către procuror, suspect, inculpat, celelalte părți sau de persoana vătămată, dacă au un interes procesual. Spre deosebire de nulitatea absolută, care poate fi invocată de orice persoană, nulitatea relativă se poate invoca doar de persoanele care au fost vătămate prin actul în discuție.

Nulitatea relativă se poate acoperi, adică actul care ar trebui anulat va continua să existe și să producă efecte.

Nulitatea relativă nu va mai lovi actul atunci când persoana intereasă să o invoce nu a făcut acest lucru în termenul prevăzut de lege sau dacă persoana interesată a renunțat să invoce nulitatea relativă a unui act.

Amenda judiciară

Toți participanții la procesul penal, de la organele judiciare până la persoanele prezente în sală pot fi amendate în anumite situații.

Se sancționează cu amendă judiciară între 250 lei și 5.000 lei:

- martorul, persoana vătămată, partea civilă și partea responsabilă civilmente care nu se prezintă atunci când sunt chemate să dea declarații;

- martorul, persoana vătămată, partea civilă și partea responsabilă civilmente care pleacă de la locul audierii fără permisiune.

Se sancționează cu amendă judiciară între 500 lei și 5.000 lei:

- persoanele care împiedică organele judiciare să-și exercite atribuțiile;
- persoanele cărora li se cere de către organele de urmărire penală sau de către instanță să prezinte obiecte sau înscrisuri care ar putea fi folosite în soluționarea cauzei;
- părțile, avocații, martorii, experții, interpreții sau orice alte persoane care nu respectă ordinea și solemnitatea ședinței de judecată. De exemplu, o persoană care începe să urle, să vorbească vulgar sau să-l înjure pe judecător, va putea fi amendată;
- suspectul sau inculpatul care nu anunță în termen de 3 zile faptul că și-a schimbat adresa locuinței.

Persoana amendată are dreptul să ceară anularea sau reducerea cuantumului amenzii, în termen de 10 zile de la comunicarea ordonanței sau a încheierii prin care s-a dispus amendarea.

Dacă persoana amendată poate justifica de ce nu și-a îndeplinit obligația, judecătorul poate să anuleze sau să reducă cuantumul amenzii.

PARTEA SPECIALĂ

Sesizarea organelor de urmărire penală

Organele de urmărire penală pot fi încunoștințate despre săvârșirea unei infracțiuni prin acte de sesizare: denunț, plângere sau plângere prealabilă, precum și sesizare din oficiu. Modurile cele mai uzuale de sesizare sunt denunțul și plângerea.

Plângerea este încunoștințarea făcută de o persoană fizică sau juridică cu privire la o vătămare care i s-a cauzat prin infracțiune.

Plângerea ca mod de sesizare a organelor de urmărire penale nu trebuie confundată cu plângerea prealabilă, aceasta fiind altceva.

Lipsa unei plângeri prealabile nu poate fi înlocuită prin alte moduri de sesizare, în timp ce o plângere penală obișnuită poate fi înlocuită cu un denunț sau o sesizare din oficiu.

Plângerea trebuie să cuprindă numele, prenumele, codul numeric personal, calitatea și domiciliul petiționarului, (denumirea, sediul, codul unic de înregistrare, codul de identificare fiscală, numărul de înmatriculare înregistrul comerțului sau de înscriere în registrul persoanelor juridice și contul bancare pentru persoane juridice), indicarea reprezentantului legal ori convențional, descrierea faptei care formează obiectul

plângerii, indicarea făptuitorului și a mijloacelor de probă, dacă sunt cunoscute.

Plângerea se poate face personal sau prin mandatar. Mandatul trebuie să fie special (pentru formularea acelei plângeri).

Plângerea făcută oral se scrie într-un proces verbal de organul care o primește.

Plângerea se poate face și de către unul din soți pentru celălalt soț, sau de către copilul major pentru părinți; persoana vătămată poate însă să declare că nu își însușește plângerea.

Pentru persoana lipsită de capacitate de exercițiu, plângerea se face de către reprezentantul său legal. Persoanele cu capacitate de exercițiu restrânsă pot face plângere cu încuviințarea reprezentantului lor legal. Dacă făptuitor este chiar persoana care reprezintă legal persoana vătămată, sesizarea organelor de urmărire penală se face din oficiu.

Denunțul este încunoștințarea făcută de către orice persoană fizică sau de către o persoană juridică, despre săvârșirea unei infracțiuni (*iar nu numai de către persoana vătămată, ca la plângere*).

Dacă legea prevede obligația legală de a denunța anumite infracțiuni, în acest caz denunțul este obligatoriu. Neîndeplinirea acestei obligații constituie în anumite condiții, infracțiunea de nedenunțare.

În unele cazuri, legea prevede că denunțul poate fi făcut de însuși cel care a săvârșit infracțiunea, (auto-denunț), iar asemenea denunțuri duc fie la înlăturarea

răspunderii penale fie la atenuarea acestei răspunderi. Spre exemplu, *mituitorul sau cumpărătorul de influență nu se pedepsește dacă denunță autorității fapta mai înainte ca organul de urmărire penală să fie sesizat pentru infracțiunea de dare de mită ori cumpărare de influență.*

Atunci când denunțătorul nu-și dezvăluie identitatea, sesizarea organelor de urmărire penală este considerată a fi efectuată din oficiu. Denunțul se poate face numai persoanl, nu și prin reprezentant ori mandatar și trebuie să conțină aceleași date ca în cazul plângerii. Denunțul scris trebuie semnat de către denunțător, iar dacă denunțul se face oral, el trebuie consemnat într-un proces-verbal de către organul în fața căruia a fost făcut.

Plângerea prealabilă constă în posibilitatea acordată de legiuitor persoanei vătămate, de a decide declanșarea procesului penal în cazul săvârșirii anumitor infracțiuni, prevăzute în lege. În lipsa plângerii prealabile, când ea este cerută de legiuitor, procesul penal nu se mai pornește.

Infracțiunile din Codul penal pentru care legiuitorul a prevăzut condiția introducerii plângerii prealabile sunt: lovirea sau alte violențe ; vătămarea corporală din culpă; amenințarea; hărțuirea; violul; agresiunea sexuală; hărțuirea sexuală; violarea de domiciliu; violarea sediului profesional; violarea vieții private; divulgarea secretului profesional; abuzul de încredere; abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor; gestiunea frauduloasă ; distrugerea; tulburarea de posesie; nerespectarea hotărârilor

judecătorești; violarea secretului corespondenței; abandonul de familie; nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului; împiedicarea exercitării libertății religioase.

Numai persoana vătămată prin infracțiune poate formula plângerea prealabilă. Astfel, dacă persoana vătămată a decedat înainte de a introduce plângerea prealabilă, aceste drept se stinge nemaiputând fi exercitat de altă persoană. Tot astfel, dacă persoana vătămată decedează în cursul procesului penal, deci după ce a formulat plângere penală prealabilă, nu mai este posibilă încetarea procesului penal.

Termenul de introducere a plângerii prealabile este de 3 luni din ziua în care persoana vătămată a aflat despre săvârșirea faptei.

Dacă persoana vătămată este un minor sau un incapabil, termenul curge din momentul în care persoana îndreptățită a reclama a știut cine este făptuitorul. Când făptuitorul este chiar reprezentantul legal, termenul de 3 luni curge de la data numirii unui nou reprezentant legal.

Sesizarea din oficiu reprezintă o modalitate de încunoaștințare a organelor de urmărire penală despre săvârșirea unei infracțiuni, fie prin constatarea directă a săvârșirii unor fapte prevăzute de legea penală, fie prin intermediul mijloacelor de informare în masă (se sesizează din oficiu și când au suspiciuni cu privire la săvârșirea unei infracțiuni de pe facebook). În astfel de situații, organele de urmărire penală.

Efectuarea urmăririi penale

Începerea urmăririi penale reprezintă începerea procesului penal.

Pentru a se începe urmărirea penală trebuie să existe un act de sesizare, cum am arătat anterior.

Organul de urmărire penală va dispune începerea urmăririi penale prin ordonanță, dacă din actul de sesizare nu rezultă vreun caz de împiedicare a punerii în mișcare a acțiunii penale. Persoana față de care s-a început urmărirea penală are calitatea de suspect. Dacă pentru începerea urmăririi penale față de o anumită persoană este necesară obținerea unei autorizații sau îndeplinirea unei condiții prealabile, efectuarea urmăririi penale se va dispune numai după obținerea acelei autorizații. Suspectul nu este parte în procesul penal, el are calitatea de subiect procesual principal și i se aduce la cunoștință, înainte de prima audiere, fapta pentru care este suspectat, încadrarea ei juridică, ce drepturi și obligații procesuale are în cursul procesului. Suspectul poate fi reținut timp de 24 de ore.

Punerea în mișcare a acțiunii penale. Acțiunea penală va fi pusă în mișcare de către procuror prin ordonanță când acesta constată că există probe din care rezultă că o persoană a săvârșit o infracțiune. După punerea în mișcare a acțiunii penale, suspectul dobândește calitatea de inculpat, care este parte în procesul penal, el având drepturi și obligații procesuale mult mai largi decât suspectul. Față de inculpat am arătat ca se pot lua următoarele măsuri preventive: controlul judiciar, controlul judiciar pe cauțiune, arestul la domiciliu sau arestarea preventivă.

Punerea în mișcare a acțiunii penale este comunicată inculpatului de către organul de urmărire penală care îl cheamă în vederea audierii. Dacă inculpatul deși a fost legal citat, lipsește nejustificat, se sustrage sau este dispărut, urmărirea penală va putea continua și fără audierea sa.

Suspendarea urmăririi penale. Parcursul firesc al procesului penal presupune participarea suspectului sau a inculpatului la efectuarea tuturor actelor de urmărire penală.

Atunci când se constată printr-o expertiză medico-legală, că suspectul sau inculpatul suferă de o boală gravă care îl împiedică să ia parte la procesul penal, organul de cercetare penală înaintează dosarul cauzei procurorului, cu propunerea de suspendare a urmăririi penale. Boala gravă de care suferă suspectul/inculpatul trebuie să-l împiedice pe acesta să ia parte la efectuarea actelor de urmărire penală la care trebuie să fie prezent.

Dacă însă printr-o expertiză medico-legală psihiatrică se constată că inculpatul suferă de o boală psihică care nu-i permitea la momentul comiterii faptei să-și dea seama de acțiunile sale, din cauza alienației mintale, procurorul va dispune clasarea cauzei și nu suspendarea urmăririi penale. Suspendarea urmăririi penale se dispune de către procuror prin ordonanță. Organul de cercetare penală va trebui să se intereseze periodic, dar nu mai târziu de 3 luni de la data suspendării dacă mai există cauza care a determinat suspendarea urmăririi penale. În timpul cât urmărirea este suspendată, organul de cercetare penală va continua să efectueze toate actele a căror îndeplinire nu este

împiedicată de situația suspectului/inculpatului, cu respectarea dreptului la apărare al părților sau al subiecților procesuali. La cererea suspectului/inculpatului, după reluarea urmăririi penale actele efectuate în timpul suspendării vor putea fi refăcute dacă acest lucru este posibil.

Faza urmăririi penale este cuprinsă între două momente: începerea urmăririi penale și dispunerea uneia dintre următoarele soluții:

- clasarea cauzei penale
- renunțarea la urmărire penală
- trimiterea în judecată.

Clasarea cauzei și renunțarea la urmărire penală sunt soluții de neurmărire/netrimiteră în judecată. Soluțiile care se dau în timpul ori la sfârșitul urmăririi penale se dispun numai de către procuror, la propunerea organului de cercetare penală sau din oficiu.

Clasarea cauzei se dispune atunci când nu se exercită acțiunea penală sau când se stinge acțiunea penală exercitată, deoarece există vreunul din cazurile care o împiedică. Soluția de clasare a cauzei se dispune dacă nu se poate începe urmărirea penală întrucât nu sunt întrunite condițiile de fond și formă ale sesizării (*nu s-a făcut plângerea prealabilă in termen*).

Clasarea se dispune prin ordonanță care trebuie să cuprindă și dispoziții referitoare la: ridicarea sau menținerea măsurilor asiguratorii, restituirea bunurilor ridicate sau a cauțiunii; sesizarea judecătorului de cameră preliminară cu privire la luarea măsurii de siguranță a confiscării speciale sau cu privire la

desființarea totală/parțială a a unui înscris, sesizarea instanței competente în materia sănătății mintale, în vederea dispunerii internării nevoluntare, cheltuielile judiciare. Ordonanța de clasare va trebui să cuprindă și mențiuni cu privire la încetarea de drept a măsurii preventive care a fost dispusă în cauză.

Ordonanța de clasare se va comunica în copie, persoanei care a făcut sesizarea, suspectului, inculpatului sau altor persoane interesate.

Renunțarea la urmărire penală este soluția pe care o dispune procurorul când în raport cu conținutul faptei, cu modul și mijloacele de comitere, cu scopul urmărit și cu împrejurările concrete de săvârșire, cu urmările produse sau care s-ar fi putut produce prin săvârșirea faptei, el apreciază că nu există un interes public în urmărirea acesteia.

Această soluție se dispune doar dacă fapta există, constituie infracțiune și nu intervine vreunul din cazurile care ar atrage clasarea cauzei și nu renunțarea la urmărire penală. Renunțarea la urmărire penală se poate dispune în cazul infracțiunilor pedepsite cu amendă sau închisoare de până la cel mult 7 ani.

Ordonanța de renunțare la urmărire penală se va comunica în copie, persoanei care a făcut sesizarea, suspectului, inculpatului sau altor persoane interesate.

La terminarea activității de urmărire penală de către organele de cercetare penală, organul de cercetare penală va înainta procurorului, dosarul însoțit de un referat care trebuie să se limiteze la fapta sau faptele care au format obiectul urmăririi penale, la persoana

inculpatului și dacă este cazul, pentru care fapte ori fapte ori se propune clasarea sau renunțarea la urmărire penală. Referatul de terminare a urmăririi penale trebuie să cuprindă pe lângă mențiunile generale, fapta sau faptele reținute în sarcina inculpatului, probele administrate și încadrarea juridică. Suplimentar, referatul mai cuprinde și date suplimentare referitoare la mijloacele materiale de probă, măsurile asigurătorii, măsurile preventive, cheltuielile judiciare.

În termen de cel mult 15 zile de la primirea dosarului, procurorul va verifica lucrările de urmărire penală și se pronunță asupra acestora. Rezolvarea cauzelor cu inculpați arestați se va face de urgență. Ori de câte ori procurorul va constata că urmărirea penală nu este completă sau că a fost efectuată cu încălcarea dispozițiilor legale, el va restitui cauza organului care a efectuat urmărirea penală în vederea completării sau refacerii acesteia ori va trimite cauza unui alt organ de cercetare penală.

Trimiterea în judecată

Procurorul este singurul care poate trimite în judecată. Dacă procurorul constată că au fost respectate dispozițiile legale care garantează aflarea adevărului, că urmărirea penală este completă, iar probele necesare au fost legal administrate, va putea proceda astfel:

- întocmește rechizitoriu prin care dispune trimiterea în judecată dacă din materialul de urmărire penală rezultă că fapta există, a fost săvârșită de inculpat și acesta răspunde penal

Rechizitoriul care este actul de sesizare a instanței trebuie să cuprindă datele privitoare la persoana inculpatului, fapta reținută în sarcina sa, încadrarea juridică, probele pe care se întemeiază învinuirea, măsurile preventive luate, durata acestora, precum și dispoziția de trimitere în judecată.

Prin același rechizitoriu, procurorul poate dispune trimiterea în judecată pentru unele fapte și clasarea/renunțarea la urmărire penală pentru alte fapte/ făptuitori. Procurorul întocmește un singur rechizitoriu, chiar dacă lucrările urmăririi penale privesc mai mulți inculpați și chiar dacă situației acestora se vor da soluționări diferite. Astfel, se poate ca prin același rechizitoriu să se dispună trimiterea în judecată a unui inculpat și clasarea cauzei sau renunțarea la urmărire penală cu privire la alt inculpat.

În rechizitoriu se mai arată numele și prenumele persoanelor care trebuie citate în instanță, cu indicarea calității lor în proces.

Rechizitoriul va fi apoi verificat sub aspectul legalității și temeiniciei de către prim-procurorul parchetului sau de către procurorul general al parchetului de pe lângă curtea de apel, respectiv de către procurorul ierarhic superior.

Rechizitoriul însoțit de dosarul cauzei va fi trimis instanței competente să judece cauza în fond. Dosarul va mai fi însoțit și de copii certificate ale rechizitoriului pentru a fi comunicate inculpaților.

Procurorul întocmește ordonanță de clasare sau renunțare la urmărire penală când apreciază că nu sunt îndeplinite condițiile pentru trimiterea în judecată.

Procedura de cameră preliminară

După sesizarea de către procuror a instanței prin rechizitoriu, dosarul va fi repartizat în mod aleatoriu (de către computer) *judecătorului de cameră preliminară* de la instanța căreia îi revine competența de soluționare a cauzei în primă instanță.

Primind dosarul, judecătorul de cameră preliminară se va îngriji ca o copie certificată a rechizitorului să fie comunicată inculpatului la locul de deținere sau la domiciliu. Cu ocazia comunicării actului de trimitere în judecată, inculpatului i se aduc la cunoștință următoarele: care este obiectul procedurii în camera preliminară, că are dreptul să fie asistat de apărător ales sau din oficiu; care este termenul în care poate formula cereri sau excepții scrise privitoare la legalitatea administrării probelor și efectuării actelor de urmărire penală.

Termenul de formulare a cererilor sau excepțiilor este stabilit de judecătorul de cameră preliminară în funcție de complexitatea cauzei și nu poate fi mai scurt de 20 de zile; curge de la momentul comunicării rechizitorului către inculpat, sau de la momentul desemnării apărătorului din oficiu atunci când asistența juridică este obligatorie și inculpatul nu și-a angajat apărător ales. La expirarea acestui termen de 20 de zile,

judecătorul de cameră preliminară are obligația să comunice parchetului, cererile sau excepțiile depuse ori ridicate din oficiu. Parchetul poate răspunde în scris în termen de 10 zile de la comunicare. După ridicarea excepțiilor și formularea cererilor, la expirarea termenului de 10 zile în care parchetul poate trimite răspunsul, judecătorul de cameră preliminară se pronunță asupra acestora prin încheiere motivată, în camera de consiliu. Procurorul și inculpatul nu sunt citați și nu participă.

Încheierea prin care judecătorul constată că în cauză există neregularități ale actului de sesizare, anulează unele acte de urmărire penală efectuate cu încălcarea legii sau exclude una sau mai multe probe administrate, se comunică de îndată parchetului care a emis rechizitoriul. În termen de 5 zile de la comunicarea încheierii, procurorul remediază neregularitățile actului de sesizare și comunică judecătorului dacă menține dispoziția de trimitere în judecată ori solicită restituirea cauzei.

Judecătorul de cameră preliminară hotărăște printr-o nouă încheiere motivată, în camera de consiliu, fără participarea procurorului sau a inculpatului și pronunță una din următoarele soluții: hotărăște începerea judecății sau restituie cauza procurorului.

Judecătorul de cameră preliminară va restitui cauza la parchet dacă rechizitoriul este neregularitar întocmit și această neregularitate nu a fost remediată de procuror, dacă a exclus toate probele administrate în cursul urmăririi penale sau dacă procurorul solicită

restituirea cauzei ori nu răspunde în termenul de 5 zile de la comunicarea încheierii.

Fixarea primului termen la care va avea loc ședința de judecată se face cu ajutorul sistemului informatic aflat la dispoziția instanței, care va proceda la repartizarea aleatorie a dosarelor pe completele de judecată însărcinate cu judecarea cauzelor penale.

În cazul în care dosarul privește inculpați aflați în stare de arest preventiv, judecata se desfășoară de urgență, iar termenele de judecată sunt de regulă de 7 zile. Atunci când există motive obiective și întemeiate, completul de judecată desemnat în cauză poate dispune preschimbarea primului termen. Părțile vor fi apoi citate pentru noul termen de judecată. Judecata se poate desfășura în condiții de legalitate numai dacă părțile sunt legal citate și procedura este îndeplinită

Pentru ca persoana vătămată și părțile să-și poată pregăti apărarea, ele au dreptul să cunoască actele dosarului și pentru aceasta pot lua cunoștință de ele pe tot parcursul judecății. În cazurile în care, potrivit legii este obligatorie desemnarea unui apărător din oficiu, președintele instanței va lua măsuri pentru desemnarea unui avocat, dacă partea nu are deja apărător ales.

Participarea procurorului la judecată este obligatorie.

Judecata se poate desfășura și în lipsa inculpatului dacă acesta este dispărut, se sustrage de la judecată ori și-a schimbat adresa fără să aducă la cunoștință acest lucru organelor judiciare, iar noua adresă nu a putut fi identificată. Inculpatul poate formula cereri, ridica

excepții și pune concluzii atât cu privire la latura penală cât și cu privire la latura civilă a cauzei.

Persoana vătămată, partea civilă și partea responsabilă civilmente pot, de asemenea să fie reprezentate de avocat și au dreptul să formuleze cereri, să ridice excepții și să formuleze concluzii. Persoana vătămată va formula concluzii cu privire la latura penală a cauzei, iar partea civilă și partea responsabilă civilmente în legătură cu latura civilă a cauzei.

Persoanele ale căror bunuri au fost ridicate în vederea confiscării au dreptul să fie reprezentate de avocat și pot formula cereri, pot ridica excepții și pune concluzii în ceea ce privește confiscarea.

Ca și urmărirea penală, judecata poate fi suspendată când se constată pe baza unei expertize medico-legale că inculpatul suferă de o boală gravă care îl pune în imposibilitate să participe la judecarea cauzei. Într-o astfel de situație, instanța va dispune prin încheiere, suspendarea procesului penal până când starea sănătății inculpatului va permite reluarea procesului. Încheierea de suspendare a judecării poate fi atacată separat cu contestație în termen de 24 de ore de la pronunțare pentru cei prezenți și de la comunicare pentru cei care au lipsit. Procesul se va relua de îndată ce inculpatul poate participa la judecată.

Ședința de judecată este împărțită în 4 etape:

- Începutul judecării;
- Cercetarea judecătorească;

- Dezbaterile;
- Ultimul cuvânt al inculpatului

Hotărârile pronunțate după soluționarea cauzei în primă instanță se numesc sentințe. Hotărârea prin care instanța se pronunță asupra apelului, recursului în casație și recursului în interesul legii se numește decizie. Odată ce hotărârea a fost luată, ea va fi consemnată într-un act procedural numit minută. Minuta este actul procedural în formă scrisă în care se consemnează soluția dată cauzei drept rezultat al deliberării și care se redactează imediat de către completul de judecată (*minuta nu cuprinde motivarea; nu arată de ce au decis așa judecătorii, ci doar ce au decis*).

Minuta se semnează de toți membrii completului de judecată, după care nu mai poate fi modificată. Pronunțarea hotărârii se face în ședință publică de către președintele completului de judecată, asistat de grefier. Pronunțarea are loc în ziua în care s-au desfășurat dezbaterile judiciare, sau în caz de amânare a pronunțării, în ziua stabilită pentru aceasta. La pronunțare nu este obligatorie prezența procurorului sau a părților, care nu vor fi citate de către grefier.

Data pronunțării prezintă importanță deoarece din acel moment începe să curgă termenul de exercitare a căii de atac pentru procuror și pentru părțile prezente.

Sentința penală de la fond este nedefinitivă, ea putând fi atacată cu apel.

Apelul

Pot face apel: procurorul, inculpatul, partea civilă, partea responsabilă civilmente, persoana vătămată, martorul, expertul interpretul, apărătorul, precum și orice altă persoană fizică ori juridică ale cărei interese legitime au fost vătămate printr-o măsură sau act al instanței. Pentru inculpat, apelul poate fi declarat și de către soțul acestuia. Cu toate acestea, titular al apelului rămâne inculpatul care poate arăta că nu își însușește apelul astfel declarat.

Termenul general de declarare a apelului este de 10 zile și începe să curgă de la comunicarea copiei de pe minută. Comunicarea trebuie să fie legal îndeplinită pentru ca termenul de apel să înceapă să curgă.

Cererea de apel se depune la instanța a cărei hotărâre se atacă. Persoana care află în stare de deținere poate depune cererea de apel și la administrația locului de deținere. Este important de reținut că instanța de apel, soluționând cauza nu poate crea o situație mai grea pentru partea care a declarat apel.

Apelul va fi respins ca nefondat dacă instanța de apel apreciază că hotărârea pronunțată în primă instanță este legală și temeinică și nu se impune modificarea sentinței.

În caz de admitere a apelului pot fi pronunțate două soluții: a) desființarea sentinței date de prima instanță și pronunțarea unei noi hotărâri de către instanța de apel; b) desființarea sentinței date de prima instanță și rejudecarea cauzei de către instanța a cărei

hotărâre a fost desființată sau de către instanța competentă.

Contestația este tot o cale de atac ordinară, la fel ca și apelul, numai atunci când legea prevede în mod expres că împotriva anumitor hotărâri judecătorești poate fi declarată contestația. Contestația se utilizează ca și cale de atac în principal în materia măsurilor preventive.

Această cale de atac poate fi declarată de către procuror, de subiecții procesuali la care se referă hotărârea atacată, precum și de către persoanele ale căror interese legitime au fost vătămate prin respectiva hotărâre. Termenul de declarare a contestației este de 3 zile și începe să curgă de la momente diferite, după cum este vorba de procuror sau de alți subiecți procesuali ori de persoane vătămate prin hotărâre. Astfel, pentru procuror, termenul de 3 zile pentru declararea contestației va începe să curgă de la pronunțarea hotărârii. Pentru subiecții procesuali sau persoanele vătămate prin hotărâre, termenul de 3 zile pentru declararea contestației va curge de la comunicarea copiei de pe minută, la fel ca în cazul apelului.

Căile de atac extraordinare

Contestația în anulare este modalitatea procesuală prin care se pot repara anumite erori. Anularea hotărârilor penale definitive nu poate să se facă decât pentru vicii, nulități, erori sau omisiuni privind actele de procedură (*judecata în apel a avut loc fără citarea legală a unei părți, când hotărârea a fost*

pronunțată de un alt complet decât acela care a luat parte la dezbaterea pe fond a procesului, când instanța nu a fost compusă potrivit legii ori a existat un caz de incompatibilitate, când judecata a avut loc fără participarea procurorului sau a inculpatului, deși aceasta era obligatorie potrivit legii, când judecata a avut loc în lipsa avocatului, deși asistența juridică a inculpatului era obligatorie potrivit legii, când împotriva unei persoane s-au pronunțat două hotărâri definitive pentru aceeași faptă.) Ca atare, pe calea contestației în anulare nu se poate ataca modul în care a gândit instanța.

Contestația în anulare poate fi făcută de oricare dintre părți, de partea vătămată și de către procuror; poate fi introdusă în termen de 10 zile de la data când persoana împotriva căreia se face executarea a luat cunoștință de hotărârea a cărei anulare se cere.

Recursul în casație este o cale de atac extraordinară, care se adresează numai Înaltei Curți de Casație și Justiție, spre deosebire de alte căi extraordinare de atac (cum este contestația în anulare ori revizuirea) care se adresează aceleiași instanțe. Poate fi utilizată numai împotriva deciziilor pronunțate de curțile de apel, ca instanțe de apel, excepție făcând deciziile prin care s-a dispus rejudecarea cauzei.

Hotărârile judecătorești care nu pot fi atacate cu recurs în casație:

a) hotărârile pronunțate după rejudecarea cauzei ca urmare a admiterii cererii de revizuire;

b) hotărârile de respingere a cererii de redeschidere a procesului penal în cazul judecării în lipsă;

c) hotărârile pronunțate în materia executării pedepselor;

d) hotărârile pronunțate în materia reabilitării;

e) soluțiile pronunțate cu privire la infracțiuni pentru care acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate;

f) soluțiile pronunțate ca urmare a aplicării procedurii privind recunoașterea învinuirii;

g) hotărârile pronunțate ca urmare a admitterii acordului de recunoaștere a vinovăției.

Recursul în casație poate fi declarat de către părți și de către procuror în termen de 30 de zile de la data comunicării deciziei instanței de apel.

Revizuirea este o cale de atac extraordinară care, spre deosebire de contestația în anulare care se face pentru corectarea unor greșeli de ordin procesual, revizuirea se face ca să înlăture lipsurile de fond în aprecierea și soluționarea pricinii (judecata).

Cazurile în care se poate declara calea de atac a revizuirii sunt prevăzute expres:

a) s-au descoperit fapte sau împrejurări care nu au fost cunoscute de instanță la soluționarea cauzei și care dovedesc neteminicia hotărârii pronunțate;

b) hotărârea a cărei revizuire se cere s-a întemeiat pe declarația unui martor, opinia unui expert sau a unui interpret care a săvârșit infracțiunea de mărturie mincinoasă în cauza a cărei revizuire se cere, influențând astfel soluția pronunțată;

c) un înscris care a servit ca temei al hotărârii a cărei revizuire se cere a fost declarat fals în cursul judecării sau după pronunțarea hotărârii, împrejurare care a influențat hotărârea;

d) un membru al completului de judecată, procurorul ori persoana care a efectuat acte de urmărire penală a comis o infracțiune în legătură cu cauza a cărei revizuire se cere, împrejurare care a influențat hotărârea;

e) când două sau mai multe hotărâri judecătorești definitive nu se pot concilia;

f) hotărârea supusă revizuirii s-a întemeiat pe o dispoziție legală declarată neconstituțională după ce hotărârea a rămas definitivă, dacă consecințele încălcării dispoziției constituționale continuă să se producă și nu pot fi remediate decât pe calea revizuirii;

g) în hotărârea supusă revizuirii s-a constatat de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, o încălcare a drepturilor și libertăților fundamentale ori această instanță a dispus scoaterea cauzei de pe rol ca urmare a soluționării amiabile a litigiului dintre stat și reclamanti, dacă consecințele grave ale acestei încălcări continuă să se producă și nu pot fi remediate decât prin revizuirea hotărârii penale.

În favoarea condamnatului, cererea de revizuire se poate face oricând, chiar și după moartea condamnatului, excepție făcând cazul de la litera f când revizuirea se poate cere în termen de un an de la data publicării deciziei Curții Constituționale în Monitorul Oficial. În defavoarea condamnatului, a celui achitat sau a celui față de care sa pronunțat soluția încetării procesului penal, cererea de revizuire se poate face în termen de 3 luni, cu anumite aspecte speciale.

Procedurile speciale în materie procesual penală

Procedurile speciale propriu-zise sunt: acordul de recunoaștere a vinovăției și procedura în cauzele cu infractori minori.

Alte proceduri speciale sunt: procedura dării în urmărire, procedura reabilitării judecătorești, procedura de reparare a pagubei materiale sau a daunei morale în caz de eroare judiciară, al privării nelegale de libertate sau alte cazuri, procedura în caz de dispariție a înscrisurilor judiciare, asistența judiciară internațională în materie penală și procedura de confiscare sau desființare a unui înscris în cazul clasării.

Acordul de recunoaștere a vinovăției nu exista anterior datei de 1 februarie 2014 în dreptul nostru procesual penal. Acordul de recunoaștere a vinovăției poate fi făcut atât în faza de urmărire penală cât și în faza de judecată.

După punerea în mișcare a acțiunii penale, ca urmare a recunoașterii vinovăției de către inculpat,

acesta poate încheia un acord de recunoaștere a vinovăției cu procurorul. Inculpații minori nu pot încheia acorduri de recunoaștere a vinovăției.

Dacă în aceeași cauză există mai mulți inculpați, există posibilitatea încheierii de acorduri numai cu unii dintre ei, fără însă a se aduce atingere prezumției de nevinovăție de care se bucură ceilalți inculpați cu care nu se încheie acordul.

Acordul de recunoaștere a vinovăției se poate încheia numai în formă scrisă și doar pentru infracțiunile pentru care legea prevede pedeapsa amenzii sau închisoarea de cel mult 7 ani.

Pentru inculpații cu care s-a încheiat un asemenea acord, procurorul nu mai întocmește rechizitoriu.

Contestația privind durata procesului penal este tot nouă în dreptul nostru procesual penal. Când activitatea de urmărire penală sau de judecată nu se realizează într-o durată rezonabilă, există posibilitatea introducerii unei contestații prin care să se solicite accelerarea procedurii în curs.

Pot face contestație, suspectul, inculpatul, persoana vătămată, partea civilă și partea responsabilă civilmente. În cursul judecății, contestația poate fi introdusă și de către procuror. Prelungirea duratei procesului penal poate fi contestată după cel puțin un an de la începerea urmăririi penale, după cel puțin un an de la trimiterea în judecată sau după cel puțin 6 luni de la sesizarea instanței cu o cale de atac.

Atunci când contestația este admisă judecătorul/completul de judecată va stabili termenul în care cauza va trebui rezolvată, precum și termenul în care o nouă contestație nu poate fi formulată.

Procedura în cauzele cu infractori minori

În cazul oricărui suspect sau inculpat minor care nu a împlinit 16 ani, la orice ascultare sau confruntarea a minorului, organul de urmărire penală citează părinții acestuia, iar când este cazul, pe tutore, curator sau persoana în îngrijirea căreia se află minorul, precum și direcția generală de asistență socială și protecție a minorului. Dacă suspectul sau inculpatul minor a împlinit 16 ani, citarea acestor persoane se va dispune numai dacă organul de urmărire penală consideră necesar.

Judecătorii care judecă infractorii minori sunt anume desemnați.

La judecarea cauzei se citează în afară de părți, serviciul de probațiune și părinții, iar dacă este cazul, tutorele, curatorul sau persoana în îngrijirea ori supravegherea căreia se află minorul. Participarea procurorului la judecarea infractorilor minori este obligatorie.

Judecarea cauzelor cu inculpați minori se realizează de urgență. Ședința în care are loc judecarea minorului se desfășoară separat de celelalte ședințe și nu este publică.

Procedura dării în urmărire are ca scop identificarea, căutarea, localizarea și prinderea unei persoane, în vederea aducerii ei în fața organelor judiciare ori a punerii în executare a anumitor hotărâri judecătorești.

Ordinul de dare în urmărire trebuie comunicat organelor competente să elibereze pașaportul (care au obligația să refuze eliberarea pașaportului sau ridicarea lui provizorie), organelor de frontieră, organului judiciar în fața căruia trebuie adusă persoana urmărită în momentul prinderii și parchetului competent.

Procedura privind cooperarea judiciară internațională și punerea în aplicare a tratatelor internaționale în materie penală. Cooperarea judiciară internațională va fi solicitată sau acordată în conformitate cu actele ori dispozițiile U.E., tratatele internaționale din domeniul cooperării judiciare internaționale în materie penală la care România este parte.

Vă mai amintiți cazul nostru cu cetățeanul italian care si-a înființat o firmă pe teritoriul României și a construit apartamente? Față de acest cetățean, condamnat în final pentru infracțiuni de tip mafia s-a emis de către statul italian un mandat de arestare european și în baza cooperării judiciare internaționale, acesta a fost pus în aplicare de către statul român. Astfel că cetățeanul italian a fost predat statului italian, conturile lui și ale societății au fost blocate, iar apartamentele promitenților-cumpărători sechestrate în vederea confiscării.

La momentul actual, Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 304/2004 privind organizarea judiciară a fost atacată cu excepție de neconstituționalitate la Curtea Constituțională a României.

Protecția cetățenilor în cadrul procedurii penale și protecția persoanelor vulnerabile

Prin Directivele UE, astfel cum arătam de la începutul prezentării, se pune accent și în materie procesual penală pe drepturile și libertățile cetățenilor.

O categorie delicată este cea a persoanelor vulnerabile, protejate prin diverse acte normative, cum vom vedea mai jos.

- *Directiva UE nr. 2010/64 privind dreptul inculpatului la interpret și la traducere în cadrul procedurii penale, care garantează dreptul cetățenilor UE de a fi interogați, de a participa la audieri și de a beneficia de asistență juridică în propria lor limbă, în orice stadiu al unei proceduri penale;*

- *Directiva UE nr. 2012/13 privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale*

- *Directiva UE 2013/48 privind dreptul de a fi asistat de un avocat și dreptul de a comunica în momentul privării de libertate, ca persoane terțe și cu autoritățile consulare.*

- *Directiva UE nr. 2016/343 privind consolidarea prezumției de nevinovăție și dreptul de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale: această directivă*

va garanta respectarea prezumției de nevinovăție în cazul tuturor cetățenilor suspectați sau acuzați de către poliție și de către autoritățile judiciare, prin garantarea faptului că: 1). *vinovăția nu poate fi insinuată prin nicio decizie sau declarată oficial înainte de adoptarea condamnării definitive*; 2). *sarcina probei revine acuzării și orice dubiu este în favoarea persoanei suspectate sau acuzate*; 3). *dreptul la tăcere este garantat și nu este folosit împotriva persoanelor suspectate în scopul asigurării condamnării*; 4). *persoana acuzată are dreptul de fi audiată la proces.*

- *Directiva privind garanțiile speciale pentru copiii suspectați sau acuzați de comiterea unei infracțiuni va asigura în cazul copiilor, care sunt vulnerabili din cauza vârstei, obligativitatea de a fi asistați de un avocat în toate etapele procedurii. Aceasta înseamnă că un copil nu poate renunța la dreptul de a fi asistat de un avocat, deoarece există riscul considerabil ca acel copil să nu înțeleagă consecințele acțiunilor sale în cazul în care ar avea posibilitatea de a renunța la drepturile sale. Copiii vor putea beneficia, de alte garanții, cum ar fi posibilitatea de a fi informați cu promptitudine cu privire la drepturile pe care le au, de a fi asistați de părinți (sau de alte persoane potrivite), de a nu fi interogați în cadrul unor audieri publice, dreptul de a beneficia de examinare medicală și, în cazul în care sunt privați de libertate, de a fi separați de deținuții adulți.*

Aceste acte normative sunt completate prin Recomandări ale Comisiei Europene adresate Statelor membre:

- *Recomandare privind garanțiile procedurale pentru persoanele vulnerabile, suspectate sau acuzate în cadrul unor proceduri penale: asigurarea faptului că persoanele vulnerabile (de exemplu, persoane care suferă de un handicap fizic sau mental) sunt detectate și recunoscute ca atare, precum și faptul că nevoile lor sociale sunt luate în considerare în cadrul procedurilor penale. Dacă cetățenii nu înțeleg procedurile sau consecințele unor acțiuni precum și mărturisirea, acest lucru duce la o „inegalitate a mijloacelor” Această recomandare propune ca persoanele suspectate vulnerabile să beneficieze de garanții speciale, cum ar fi obligația de a fi asistate de un avocat, asistență acordată de o persoană terță potrivită și asistență medicală.*

Codul de Procedură penală română conține dispoziții referitoare la drepturile persoanelor vulnerabile, însă nu are un capitol dedicat. Astfel, dacă vorbim de o dizabilitate mintală, care face ca persoana să fie incapabilă, să nu aibă capacitate de exercițiu, atunci asistența juridică va fi obligatorie. O altă garanție procesuală comună este posibilitatea audierii prin interpret în cazul în care, de exemplu din cauza unei deficiențe de auz sau de vorbire, persoana nu se poate exprima ori nu se poate face înțeleasă; dacă persoana audiată este surdă, mută sau surdo-mută, audierea se face cu participarea unei persoane care are capacitatea de a comunica prin limbajul special. În această situație comunicarea se poate face și în scris. În cazuri excepționale, dacă nu este prezentă o persoană autorizată care poate comunica prin limbajul special, iar comunicarea nu se poate realiza în scris, audierea

acestor persoane se va face cu ajutorul oricărei persoane care are aptitudini de comunicare.

Față de persoanele pentru care a fost stabilită în condițiile legii existența unor nevoi specifice de protecție organul judiciar poate lua una sau mai multe măsuri cum ar fi: audierea acestora în incinte concepute sau adaptate acestui scop, audierea acestora prin intermediul sau în prezența unui psiholog sau a altui specialist în consilierea victimelor, audierea acestora, cât și eventuala lor reaudiere de către aceeași persoană, dacă acest lucru este posibil și dacă organul judiciar apreciază că aceasta nu aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților.

Sunt prezumate victime vulnerabile, printre altele, persoanele cu dizabilități sau victimele infracțiunilor săvârșite din ură și victimele afectate de o infracțiune din cauza prejudcărilor sau din motive de discriminare care ar putea avea legătură în special cu caracteristicile lor personale. Așadar, persoanele cu dizabilități sau cele împotriva cărora s-a săvârșit o infracțiune pe motiv de discriminare datorată caracteristicilor lor, sunt victime vulnerabile față de care se pot lua măsuri de protecție atât în faza de urmărire penală cât și în faza de judecată (însoțirea și asigurarea protecției martorului sau a membrilor de familie ai acestuia în cursul deplasărilor, audierea martorului fără ca acesta să fie prezent, prin intermediul mijloacelor audiovideo de transmitere, cu vocea și imaginea distorsionate dacă este nevoie, nepublicitatea ședinței de judecată pe durata ascultării martorului). La solicitarea lor, aceste persoane pot fi însoțite în momentul audierii de către reprezentantul lor

legal și de către o altă persoană desemnată de acestea.

O recunoaștere a gravității infracțiunilor de trafic și exploatare a persoanelor cu dizabilități în special și a persoanelor vulnerabile în general este faptul că în cazul săvârșirii acestora, împotriva suspectului sau inculpatului se poate lua măsura arestului preventiv, acestea fiind enumerate de legiuitor alături de acte de terorism, infracțiuni intenționate contra vieții unei persoane sau infracțiuni contra securității

Codul de procedură penală oferă garanții cu privire la respectarea drepturilor persoanelor vulnerabile din care fac parte și persoanele cu dizabilități.

Pentru informare în acest sens, aveți și câteva link-uri utile:

[file:///Ghid_drepturi_procedurale_RO_RO%20\(1\).pdf](file:///Ghid_drepturi_procedurale_RO_RO%20(1).pdf)
f
<http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/fise-tematice/FT-Persoanele-cu-dizabilitati-si-CEDO-oct-2017.pdf>

III. Principii orizontale

Dezvoltare durabilă

Conceptul de dezvoltare durabilă desemnează totalitatea formelor și metodelor de dezvoltare socio-economică care se axează în primul rând pe asigurarea unui echilibru între aspectele sociale, economice și ecologice și elementele capitalului natural.

Cea mai cunoscută definiție a dezvoltării durabile este cu siguranță cea dată de Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare (WCED) în raportul „Viitorul nostru comun”, cunoscut și sub numele de Raportul Brundtland: „dezvoltarea durabilă este dezvoltarea care urmărește satisfacerea nevoilor prezentului, fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi”.

Deși inițial dezvoltarea durabilă s-a vrut a fi o soluție la criza ecologică determinată de intensă exploatare industrială a resurselor și degradarea continuă a mediului și căuta deci în primul rând prezervarea calității mediului înconjurător, în prezent conceptul s-a extins asupra calității vieții în complexitatea sa, și sub aspect economic și social. Obiect al dezvoltării durabile este acum și preocuparea pentru dreptate și echitate între state, nu numai între generații.

O societate durabilă este, o societate care își modelează sistemul economic și social astfel încât resursele naturale globale și sistemele de suport ale vieții să fie menținute. Dezvoltarea durabilă promovează

conceptul de conciliere între progresul economic și social fără a pune în pericol echilibrul natural al planetei. Ideea care stă la baza acestui concept este aceea de a asigura o calitate mai bună a vieții pentru toți locuitorii planetei, atât pentru generația prezentă, cât și pentru generațiile viitoare.

Fiecare om, conștient sau nu, poate contribui la dezvoltarea durabilă. Se poate vorbi de o gândire de durată atunci când se colectează (depun) deșeuri din plastic sau hârtie în locurile special amenajate. Multe fabrici folosesc deșeuri drept combustibil, iar în anumite localități se încearcă implementarea unor sisteme de încălzire casnică pe bază arderii deșeurilor. Unele companii au conștientizat importanța economică (dar și ecologică) a recuperării și refolosirii deșeurilor.

La nivelul Uniunii Europene, în cadrul Consiliul European de la Goteborg, din iunie 2001, a fost adoptată Strategia Europeană de Dezvoltare Durabilă. Obiectivele generale ale Strategiei sunt următoarele:

- Limitarea schimbărilor climatice și a costurilor și efectelor sale negative pentru societate și mediu.
- Asigurarea că sistemul de transport satisface nevoile economice, sociale și de mediu ale societății noastre, minimizând impacturile sale nedorite asupra economiei, societății și mediului.
- Promovarea modelelor de producție și consum durabile.
- Îmbunătățirea managementului și evitarea supraexploatării resurselor naturale, recunoscând valoarea serviciilor ecosistemelor.
- Promovarea unei bune sănătăți publice în mod echitabil și îmbunătățirea protecției împotriva amenințărilor asupra sănătății.

- Crearea unei societăți a includerii sociale prin luarea în considerare a solidarității între și în cadrul generațiilor, a asigura securitatea și a crește calitatea vieții cetățenilor ca o precondiție pentru păstrarea bunăstării individuale.
- Promovarea activă a dezvoltării durabile pe scară largă, asigurând că politicile interne și externe ale UE sunt în acord cu dezvoltarea durabilă și angajamentele internaționale ale acesteia.

În România, ca stat membru al Uniunii Europene, în anul 1997 a fost creat Centrul Național pentru Dezvoltare Durabilă, sub egida Academiei Române, care în timp a reușit să devină cea mai autorizată voce din societatea civilă în domeniul elaborării de propuneri și strategii pentru dezvoltarea durabilă a României.

Scopul Centrului Național pentru Dezvoltare Durabilă este de a identifica prioritățile de dezvoltare durabilă ale României și realizarea acestora prin proiecte concrete la nivel național și local. Strategia propune o viziune a dezvoltării României în perspectiva următoarelor două decenii, cu obiective care transcend dur ciclurilor electorale și preferințele politice conjuncturale:

- Orizont 2013: Încorporarea organică a principiilor și practicilor dezvoltării durabile în ansamblul programelor și politicilor publice ale României ca stat membru al Uniunii Europene;
- Orizont 2020: Atingerea nivelului mediu actual al țărilor Uniunii Europene la principalii indicatori ai dezvoltării durabile;
- Orizont 2030: Aproximarea semnificativă a României de nivelul mediu din acel an al țărilor membre ale Uniunii Europene din punct de vedere al

dezvoltării durabile.

Conceptul de dezvoltare durabilă poate fi caracterizat din mai multe puncte de vedere, prin următoarele elemente :

- **conomie**: eficiență, creștere, stabilitate
- **societate**: nivel de trai, echitate, dialog social și delegarea responsabilităților, protejarea culturii/patrimoniului
- **ecologie**: conservarea și protejarea resurselor naturale, biodiversitate, evitarea poluării

Poluatorul plătește

Promovarea conceptului „conservarea și protejarea biodiversității” va fi efectuată prin: - includerea în materialele de prezentare (inclusiv cu ocazia evenimentelor organizate în cadrul proiectului) a mesajelor de informare și conștientizare cu privire la protejarea biodiversității - participanții vor fi îndrumați să nu desfășoare activități în zone protejate, zone verzi, etc - colectarea selectivă a tuturor materialelor reciclabile (hârtie, cartușe de imprimantă, toner) și consumul eficient al energiei electrice, atât de către echipa de implementare a proiectului, cât și de către membrii rețelei tematice.

Protecția biodiversității

Proiectul aplică principiile dezvoltării durabile prin utilizarea eficientă și rațională a resurselor, cu respectarea legislației în vigoare în ceea ce privește păstrarea, conservarea, folosirea “durabilă” a resurselor naturale. În cadrul platformei se vor folosi fișiere

electronice pentru corespondența între utilizatori, se va încuraja multiplicarea materialelor și printarea documentelor doar când este absolut necesar, precum și utilizarea hârtiei reciclabile; comunicarea prin mijloace electronice va suplini comunicarea pe hârtie, asigurând dezvoltarea de bune practici între beneficiarii programului și grupul de experți. Pentru activitatea de management se va folosi hârtie reciclabilă.

Utilizarea eficientă a resurselor

În cadrul conferinței de la activitatea A5.1 se va aborda problematica nevoilor și oportunităților generate de tranziția la o economie cu emisii de carbon scăzute și rezistența la schimbările climatice, crescând gradul general de conștientizare asupra acestor aspecte și creându-se premisele necesare ca partenerii asociați în rețeaua tematică să țină cont de acele activități care ar putea afecta în mod negativ mediul.

Atenuarea și adaptarea la schimbările climatice

În cadrul proiectului, pe durata conferinței de la finalul proiectului se va include o secțiune referitoare la promovarea comportamentului beneficiarilor cu privire la rezistența la dezastre, crescând gradul de conștientizare asupra acestui concept și creându-se premisele necesare ca cei implicați în activitățile proiectului să țină cont de acele măsuri de protecție împotriva unor dezastre naturale sau tehnologice care le-ar putea produce pagube materiale în desfășurarea activității proprii.

Egalitate de șanse

Egalitatea de șanse este conceptul conform căruia toate ființele umane sunt libere să-și dezvolte capacitățile personale și să aleagă fără limitări impuse de roluri stricte. Conceptul are la bază asigurarea participării depline a fiecărei persoane la viața economică și socială, fără deosebire de origine etnică, sex, religie, vârstă, dizabilități sau orientare sexuală. Dreptul la egalitate de șanse este un drept fundamental în cadrul Uniunii Europene.

Egalitate de șanse între femei și bărbați

Egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați reprezintă un principiu fundamental al drepturilor omului cu o largă aplicare în diferite domenii. În același timp, realizarea egalității de drept și de fapt între femei și bărbați este un element cheie în prevenirea și eliminarea inechităților sociale manifestate pregnant la nivelul societății contemporane. În fapt, persistența inegalităților dintre femei și bărbați reprezintă o consecință a relațiilor istoric inegale de putere dintre femei și bărbați, care au condus la discriminarea împotriva femeilor de către bărbați și la împiedicarea progresului deplin al femeilor. În mod indiscutabil, egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați se referă la relațiile sociale între indivizi, atât în spațiul public, cât și în cel privat.

Egalitate de șanse între femei și bărbați se poate defini, atât în general, cât și în cazul actualului proiect, printr-un set de măsuri printre care: oferirea de venituri egale

pentru munca de valoare egală a angajaților de gen masculin și feminin, condiții de muncă ce respectă normele de menținere a sănătății și securității în muncă, în conformitate cu prevederile legislației în vigoare, asigurarea accesului nediscriminatoriu la angajare în toate posturile vacante și la toate nivelurile ierarhice pentru femei și bărbați în aceeași măsură. În faza de implementare a proiectului se va lua în considerare egalitatea de gen la nivelul constituirii echipei de proiect. În ceea ce privește managementul proiectului, în stabilirea echipei de management vor fi utilizate aceleași criterii de competență, urmărindu-se pe cât este posibil realizarea unui echilibru între numărul de bărbați și de femei. Numărul bărbaților și femeilor selectați pentru grupul țintă va respecta, pe cât posibil, structura demografică a populației. Fiecare ghid și broșură elaborate vor conține în mod obligatoriu, următoarele măsuri: egalitatea de șanse, nediscriminarea și egalitatea de gen - o secțiune de promovare a egalității de șanse între femei și bărbați, a egalității de șanse pentru toți, fără discriminare în funcție de gen, rasă, origine etnică, religie, handicap, vârsta, orientare sexuală- în contextul accesului nediscriminatoriu la serviciile și aplicațiile dezvoltate prin proiect.

Nediscriminare

Conform Ordonanței nr. 137/2001 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, discriminarea reprezintă orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie

defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.

Proiectul respectă în toate etapele sale principiul nediscriminării. Atât în etapa de elaborare, cât și în cea de implementare și postimplementare, în toate operațiunile sale (management, identificare a grupurilor țintă etc.), respectă principiile non-discriminării, adoptând politicile și practicile prin care să nu se realizeze nici o deosebire, excludere, restricție sau preferință pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârsta, dizabilitate, boli cronice contagioase, apartenență la o categorie defavorizată precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.

surse:

<http://www.serviciisociale.info/js/ckfinder/userfiles/files/Dezvoltare%20durabila.pdf>

<http://comunitatedurabila.ro/articol/8/ce-este-dezvoltarea-durabila.html>

<http://planningoradea.blogspot.ro/2011/11/principiile-dezvoltarii-durabile.html>

<http://success-romania.ro/economie-sociala/ce-este-dezvoltarea-durabil-.htm>

IV. Despre proiect...

În perioada 29.03.2019-28.03.2020 Asociația Liga Apărării Drepturilor Colective desfășoară proiectul “Justiție și mediere pentru toată lumea/ Law and mediation for everyone”.

Câteva detalii referitoare la acest proiect:

Apel : POCA/219/2/3/Asigurarea unei transparențe și integrități sporite la nivelul sistemului judiciar în vederea îmbunătățirii accesului și a calității serviciilor furnizate la nivelul acestuia/3/Asigurarea unei transparențe și integrități sporite la nivelul sistemului judiciar în vederea îmbunătățirii accesului și a calității serviciilor furnizate la nivelul acestuia.

Titlu proiect: ”Justiție și mediere pentru toată lumea/ Law and mediation for everyone”

Cod proiect: 126480

Beneficiar: Asociația Liga Apărării Drepturilor Colective

Durata desfășurare: 29.03.2019-28.03.2020

Scop/Obiectiv general: Obiectivul general al proiectului este atât de a sprijini populația din mediul rural în procesul de identificare și de înțelegere a drepturilor cetățenilor conform legislației în vigoare precum și de a îmbunătăți și facilita accesul românilor la serviciile de mediere și asistență juridică.

Obiective specifice:

1. Mediatizarea și diseminarea în trei comune din județul Cluj a informațiilor cu privire la prevederile introduse de noile coduri privind drepturile cetățenilor.

2. Creșterea accesului comunității rurale la justiție.
3. Promovarea medierii ca metodă alternativă de soluționare a litigiilor.
4. Transpunerea într-un limbaj uzual a informațiilor juridice de maxim interes pentru cetățenii din mediul rural.

Rezultate:

Grad crescut de acces la justiție al cetățenilor din mediul rural prin derularea de campanii de informare/educație juridică și oferirea de servicii suport, inclusiv de asistență juridică, puse la dispoziția cetățenilor:

- 4 ghiduri cu privire la drepturile cetățenilor conform noilor coduri elaborate și distribuite cetățenilor din mediul rural în 3 comune din județul Cluj
- 12 broșuri care vizează 12 domenii de interes juridic elaborate și distribuite
- 1 Platforma online “Justiție și mediere pentru toată lumea”.

Grup țintă:

Grupul țintă al proiectului este alcătuit din cetățeni din 3 comune din județul Cluj: Comuna Cornești, Comuna Căianu și Comuna Valea Ierii. Aceștia vor fi informați cu privire la drepturile lor conform noilor coduri (civil, penal, de procedură civilă și de procedura penală). De asemenea, se vor identifica problemele juridice pe care aceștia le au și se vor realiza 12 broșuri pe tema acelor probleme pentru ca cetățenii să aibă acces la justiție și să fie informați corespunzător în vederea rezolvării problemelor. Prin intermediul

platformei online care va fi realizată în cadrul proiectului vor avea acces la toate materialele de informare și la toate serviciile platformei toți cetățenii din țară care sunt interesați.

Descriere activității:

A2. Elaborarea și distribuirea de ghiduri cu privire la drepturile cetățenilor conform noilor coduri

În cadrul acestei activități se vor elabora 4 ghiduri cu privire la modificările aduse în materie de drepturi ale cetățenilor de către noile ghiduri:

1. Ghid privind modificările introduse prin noul cod civil privind drepturile cetățenilor;
2. Ghid privind modificările introduse prin noul cod de procedură civilă privind drepturile cetățenilor;
3. Ghid privind modificările introduse prin noul cod penal privind drepturile cetățenilor;
4. Ghid privind modificările introduse prin noul cod de procedură penală privind drepturile cetățenilor.

În cuprinsul ghidurilor vor fi menționate toate aspectele legislative modificate de respectivul cod cu privire la drepturile cetățenilor, precum și o scurtă prezentare a acestor drepturi. Modificările care privesc grupurile dezavantajate: femeile, copiii, comunitățile defavorizate, etc. vor fi cuprinse într-o secțiune separată în cuprinsul fiecărui ghid.

Accentul se va pune în situația tuturor materialelor pe vulgarizarea dreptului prin punerea la dispoziția cetățenilor a informațiilor în limbaj comun, accesibil acestora, pe acordarea unor cereri tip/formulare utile ori de câte ori este posibil și pe indicarea textelor legale și a surselor principale de informare, inclusiv link-uri utile.

A3 Elaborarea și distribuirea de materiale informative cu privire la 12 domenii de interes pentru cetățenii din mediul rural

În urma cercetării realizate în cadrul proiectului, vor rezulta care sunt domeniile actuale de interes din sfera juridicului pentru cetățenii din mediul rural. Primele 12 domenii cu procentajul cel mai ridicat de interes pentru cetățeni vor fi cuprinse fiecare în cadrul unei broșuri, rezultând astfel 12 broșuri cu informații juridice utile pentru cetățenii din mediul rural.

Broșurile vor fi împărțite cetățenilor din mediul rural și vor fi postate și în cadrul platformei online, astfel încât oricine va putea beneficia de ele, aplicabilitatea lor fiind la nivel național.

A.4 Platforma online “Justiție și mediere pentru toată lumea”

Platforma va cuprinde două secțiuni. O secțiune dedicată transparenței, asistenței juridice și consilierii și o secțiune dedicată serviciilor de mediere. Vor exista categorii diferite de useri cu specificații diferite în cadrul platformei (cetățeni, mediatori, etc.). În vederea utilizării platformei de către cetățenii din regiunile mai puțin dezvoltate, se va desfășura un training cu funcționarii din primărie, astfel încât, în momentul în care cetățeanul solicită ajutor primăriei, funcționarul să-i poată da informații despre platformă și despre modul de accesare.

Platforma va respecta prevederile General Data Protection Regulation. Acestea vor fi aduse la cunoștința utilizatorilor în momentul accesării platformei și a creării contului. Prin accesarea platformei cetățenii vor fi asistați juridic.

Platforma va putea fi folosită și la nivel național de către avocați și mediatori din toată țara și normal, de către toți cetățenii interesați de servicii de mediere și de servicii de informare referitor la diverse probleme juridice.

În ceea ce privește secțiunea dedicată medierii, se urmărește, evitarea apelării cetățeanului la instanța de judecată în cazul în care problema să poate rezolva prin metode ADR.

Valoare totală a proiectului: 1.063.336,56 lei

Valoare eligibilă a proiectului: 1.052.696,56 lei

Valoare eligibilă nerambursabilă din FSE: 876.896,26 lei

Valoare eligibilă nerambursabilă din bugetul național: 154.746,38 lei

Cofinanțare eligibilă a beneficiarului: 21.053,92 lei

În loc de final...

În speranța că am reușit să răspundem câtorva nevoi și să aducem un plus de informație care să vă ajute, trebuie să mai spunem că acest Nou Cod de Procedură Penală e departe de a fi încheiat seria modificărilor. Vor urma și altele, întrucât legiuitorul trebuie să fie atent la viața cotidiană și să o reglementeze pe măsura evoluției societății.